

Spis treści

Wprowadzenie	2
I. Podstawowe uwarunkowania lokalnego rynku pracy	3
1. Sytuacja demograficzna powiatu	4
2. Pracodawcy na lokalnym rynku pracy	5
3. Społeczno-ekonomiczne aspekty rynku pracy w kontekście rozwoju lokalnego i regionalnego	6
3.1. Społeczny wymiar pracy	6
3.2. Ekonomiczny aspekt rynku pracy	8
3.3. Społeczny aspekt rynku pracy a rozwój regionalny	9
4. Poziom i dynamika bezrobocia	10
4.1. Stopa bezrobocia	11
4.2. Struktura bezrobotnych	12
5. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	18
5.1. Aktywizacja zawodowa absolwentów	18
5.2. Szkolenie bezrobotnych a potrzeby rynku pracy	19
5.3. Roboty publiczne i prace interwencyjne	20
5.4. Wspieranie małej przedsiębiorczości	23
5.5. Pośrednictwo pracy	24
II. Proponowane kierunki przeciwdziałania bezrobociu w powiecie radziejowskim	26
1. Przeciwdziałanie bezrobociu jako zadanie polityki rozwoju lokalnego	26
2. Tworzenie „przestrzeni pracy”	29
3. Kierunki gospodarowania zasobami pracy w warunkach bezrobocia	31
4. Instrumenty rozwoju lokalnego w sferze przeciwdziałania bezrobociu	33
III. Działania samorządu powiatowego przewidywane na rok 2003	37
1. Środki FP przyznane na podstawie algorytmu	37
1.1. Pożyczki	38
1.2. Prace interwencyjne	38
1.3. Roboty publiczne	38
1.4. Szkolenia	39
1.5. Aktywizacja zawodowa absolwentów	39
1.6. Zatrudnianie pracowników młodocianych	40
2. Roboty publiczne finansowane z rezerwy będącej do dyspozycji samorządu województwa	40
3. Program specjalny „Kobiety na start”	44
4. Program aktywizacji zawodowej absolwentów „Pierwsza Praca – Pierwszy Krok”	46
5. Inne działania samorządu powiatowego	49
IV. Prognoza działań na lata 2004 – 2006	51

Wprowadzenie

Ustawa o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) nałożyła obowiązek uchwalenia przez Radę Powiatu, Powiatowego Programu Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy. Na tej podstawie Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie, wypełniając instytucjonalną obsługę rynku pracy, opracował wymagany program zgodny z założeniami Strategii Powiatu oraz polityką Państwa w obszarze rynku pracy.

Podstawowym celem niniejszego programu jest określenie głównych czynników zagrożeń lokalnego rynku pracy oraz możliwości przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom w procesie realizacji polityki lokalnej i regionalnej. Chodzi tu przede wszystkim o prezentację aktualnie istniejących rozwiązań stosowanych przez Państwo, skierowanych do głównych uczestników rynku pracy, tzn. bezrobotnych i pracodawców. Dodatkowym celem jest poznanie tendencji i kierunków, które zachodzą na lokalnym rynku pracy, a także poznanie efektów aktywnego przeciwdziałania bezrobociu. Zrealizowanie określonych celów pozwoli dokonać rozpoznania i ocenę dotychczasowych metod wykorzystywanych w zakresie ograniczania bezrobocia oraz umożliwi przedstawienie propozycji zmian w lokalnej polityce rynku pracy.

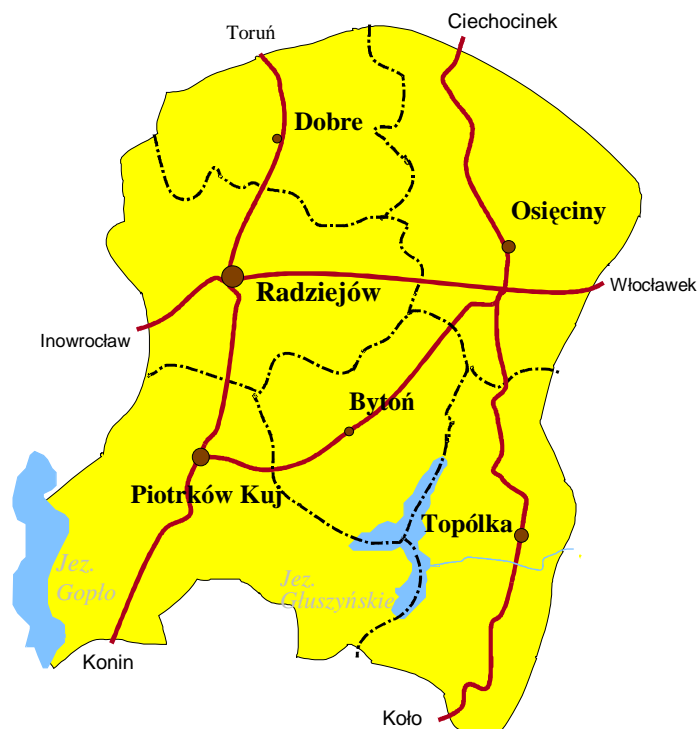
Zasadnicza część programu obejmuje lata 2003 –2006, przy czym program działań na lata 2004 – 2006 przyjmuje ogólne założenia, bowiem wstąpienie Polski do Unii Europejskiej zmieni w znacznym stopniu dotychczasowe rozwiązania stosowane w obszarze rynku pracy. Analiza pozostałych problemów oraz informacji statystycznych jest szersza i obejmuje dłuższy zakres czasowy, a mianowicie początek funkcjonowania Powiatowego Urzędu Pracy w strukturach Powiatu, przypadający na 2000 rok.

I. Podstawowe uwarunkowania lokalnego rynku pracy

Powiat radziejowski można zaliczyć do grupy mniejszych jednostek terytorialnych w województwie kujawsko-pomorskim. Powierzchnia powiatu stanowi 3,4 % powierzchni województwa.

Powiat położony jest w południowej części województwa, oddalony od takich aglomeracji miejskich jak: Bydgoszcz, Toruń, Konin. Usytuowanie powiatu pozbawionego ważnych szlaków komunikacyjnych miało również negatywny wpływ na rozwój omawianego obszaru w przeszłości.

Rys.1. Powiat radziejowski z podziałem na gminy

Źródło: Starostwo Powiatowe w Radziejowie

Zaawansowanie procesu transformacji ustroju ekonomicznego można ocenić jako niższe od średniej wojewódzkiej i krajowej. Takie elementy transformacji jak napływ kapitału zagranicznego, prywatyzacja oraz sytuacja na rynku pracy kształtują się mniej korzystnie niż w skali województwa i kraju. Jednakże jest to powiat pozbawiony dużych problemów restrukturyzacyjnych, o względnie zrównoważonej strukturze gospodarki. Najsilniejsze strony powiatu to stosunkowo dobrze rozwinięte rolnictwo oraz zasoby turystyczno – wypoczynkowe.

Do najsłabszych cech powiatu radziejowskiego można zaliczyć niski poziom wykształcenia ludności oraz niewielką aktywność gospodarczą i społeczną.

Analizując dotychczasowe efekty transformacji nasuwa się wniosek, iż powiat radziejowski jest zagrożony długotrwałą recesją i rozszerzaniem się obszarów depresji społecznej.

Ciągle pogarszanie się koniunktury gospodarczej w kraju negatywnie wpływa na tak mały obszar jakim jest powiat. Jest to widoczne m.in. na rynku pracy, bowiem wzrost stopy bezrobocia w kraju równocześnie odbił się na wzroście stopy bezrobocia w województwie (do 23,3%) i w powiecie (do 23,6%).

1. Sytuacja demograficzna powiatu

Liczba ludności w powiecie radziejowskim wg stanu na koniec 2001 r. wynosiła 44.052 osoby, (w tym 22.313 kobiet), stanowi to 2,1 % ludności województwa kujawsko-pomorskiego. Pod względem liczby ludności powiat radziejowski zajmuje 21 miejsce wśród 23 powiatów województwa. W miastach powiatu radziejowskiego zamieszkuje 25 % ludności, na wsi natomiast 75 %.

Gęstość zaludnienia powiatu wynosi 73 osoby na 1 km² i jest o wiele niższa niż średnio w województwie (117 osób na 1 km²)

Struktura mieszkańców powiatu radziejowskiego wg płci, zarówno w mieście jak i na wsi, na dzień 31 grudnia 2001 r. jest podobna jak w województwie kujawsko-pomorskim. Kobiety stanowią 50,6 % mieszkańców powiatu, w województwie - 51,5 %.

Wskaźnik urbanizacji dla powiatu radziejowskiego wg stanu na 31.12.2001 r., liczony jako udział mieszkańców obszarów miejskich w stosunku do ogółu ludności powiatu wynosi 25 %. Jest on niższy od wskaźnika urbanizacji dla województwa o 37 procent.

Dominującą grupę w powiecie radziejowskim stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Strukturę ludności powiatu radziejowskiego wg wieku prezentuje tabela 1.

*Tabela 1. Struktura ludności powiatu radziejowskiego wg wieku
(stan na dzień 31.12.2001r.)*

Ludność w wieku	Ogółem	w tym kobiety	% do ogółu
Przedprodukcyjnym	11.272	5.473	25,6
Produkcyjnym	25.789	12.096	58,5
Poprodukcyjnym	6.991	4.744	15,9
Razem	44.052	22.313	100

*Źródło: Biuletyn Statystyczny województwa kujawsko – pomorskiego, Urząd Statystyczny
Bydgoszcz, 2002 r.*

Struktura ludności powiatu radziejowskiego wg wieku nie różni się zasadniczo od struktury wojewódzkiej. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym jest w powiecie niższy o 3,7 % niż w województwie.

Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w powiecie jest wyższy o 1,6 % niż w województwie, także odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym jest wyższy o 2,1 % niż w województwie.

Wskaźnik feminizacji dla powiatu radziejowskiego w tym samym czasie osiągnął 102,6. Liczba kobiet przypadająca na stu mężczyzn różni się od średniej wojewódzkiej, która w analogicznym okresie wyniosła 106,1.

2. Pracodawcy na lokalnym rynku pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 31 marca 2003 r., na terenie powiatu radziejowskiego działają 3.163 różnego rodzaju podmioty gospodarcze. Najbardziej liczną grupę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, ich liczba wynosi 2.707. Sektor publiczny reprezentowany jest przez 131 instytucji. W sektorze prywatnym występuje 29 spółdzielni, 48 spółek prawa handlowego, 6 spółek z udziałem kapitału zagranicznego oraz 98 spółek cywilnych.

Stan zatrudnienia wykazywany przez Główny Urząd Statystyczny wynosi ogółem 3.674 osoby, z czego większość – 2.267 osób zatrudniona jest w sektorze publicznym. Jednakże dane te nie obejmują m.in. pracujących w firmach, gdzie zatrudnienie nie przekracza 9 osób.

Do tej samej grupy przedsiębiorstw odnosi się wskaźnik przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, w 2001 r. wynosiło 1.579,74 zł (w województwie – 1.875,77 zł), w sektorze publicznym było ono wyższe – 1.769,69 zł (w województwie – 2.056,46 zł).

Ogólnie można stwierdzić, że kryzys na rynku pracy powiatu radziejowskiego pogłębia się, jeszcze bardziej niż w kraju. Liczba likwidowanych przewyższa liczbę powstających miejsc pracy. Warunkiem koniecznym rozwoju tego rynku jest napływ kapitału z zewnątrz i skierowanie do tego powiatu jeszcze większych środków z budżetu państwa, a także środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Zjawisko bezrobocia na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie daleko przekroczyło granicę bezrobocia frykcyjnego i przymusowego przekształcając się w bezrobocie strukturalne i masowe.

Na podstawie obserwacji i analiz można wnioskować, że główne źródła bezrobocia w rejonie radziejowskim to:

- 1) głęboka recesja gospodarcza;
- 2) duży udział przedsiębiorstw państwowych, spółdzielczych przedsiębiorstw gospodarki rolnej w procesach prywatyzacji i restrukturyzacji;
- 3) niedorozwój sektora usług;
- 4) ujawnienie bezrobocia ukrytego;
- 5) wzrost importu nad eksportem;
- 6) kryzys gospodarczy w Rosji;
- 7) restrykcyjna polityka fiskalna i monetarna;
- 8) drugi etap restrukturyzacji przedsiębiorstw (wygaśnięcie umów dotyczących stabilnego zatrudnienia w zakładach pracy);
- 9) spadek koniunktury gospodarczej.

Powyższe czynniki miały duży wpływ na wzrost bezrobocia na terenie powiatu radziejowskiego. Obszar ten charakteryzuje się przewagą produkcji rolnej, natomiast przedsiębiorstw przemysłowych jest bardzo mało.

Wskutek stosowanej polityki finansowej i fiskalnej większość przedsiębiorstw zajmujących się obsługą rolnictwa znacznie ograniczyła zatrudnienie lub wręcz upadła. Ograniczony popyt, zadłużenie i wysokie koszty produkcji powodują, że przedsiębiorstwa borykają się z trudnościami ekonomicznymi i doszło lub dojdzie w nich do dalszego zmniejszania zatrudnienia.

W miejsce likwidowanych przedsiębiorstw powstają nowe – małe firmy, które jednak nie są w stanie wchłonąć zwalnianych pracowników.

3. Społeczno-ekonomiczne aspekty rynku pracy w kontekście rozwoju lokalnego i regionalnego

3.1. Społeczny wymiar pracy

W świetle literatury, bezrobocie jest nierozwiązalnym elementem gospodarki rynkowej, bardzo złożonym, uwarunkowanym wieloma czynnikami o różnym stopniu trwałości. Za trwałe element dynamicznie rozwijającej się gospodarki uznaje się bezrobocie frykcyjne, które ma charakter dobrowolny i wynika z przejściowego niedopasowania podaży siły roboczej do popytu na pracę. Jednakże polski rynek pracy charakteryzuje się głównie bezrobociem strukturalnym,

będącym rezultatem przeprowadzanej restrukturyzacji. Wynikającym z niedopasowania podaży siły roboczej, jej kwalifikacji i umiejętności do struktury aparatu wytwórczego.

Masowy i zróżnicowany przestrzennie charakter tego zjawiska powoduje wystąpienie wielu negatywnych skutków pociągających za sobą relatywnie duże koszty społeczne i materialne zarówno w ujęciu lokalnym jak i globalnym. Zaliczyć do nich należy m.in.

- zwiększenie wydatków na programy rynku pracy zwłaszcza przeznaczone na pasywne formy walki z bezrobociem,
- straty dochodów budżetowych z tytułu bezrobocia,
- pogorszenie standardu życia prowadzącego niekiedy do ubóstwa,
- wystąpienie patologii społecznej,
- zmniejszenie aktywności społecznej,
- emigrację zarobkową niezwykle istotną w przypadku emigracji stałej powodującej odpływ wykształconej oraz wysoce wykwalifikowanej siły roboczej,
- migrację z obszarów wiejskich do centrów przemysłowych.

Utrzymująca się od wielu lat na polskim rynku pracy nadwyżka siły roboczej nad popytem na pracę wraz z jej przestrzennym zróżnicowaniem spowodowała, że bezrobocie stało się przedmiotem szczególnego zainteresowania zarówno państwa jak i partnerów społecznych wraz z wszystkimi szczeblami samorządów. Dostęp bowiem wszystkich do wynagradzanej pracy jest ważnym środkiem zwalczającym ubóstwo, popierającym integrację oraz aktywność społeczną, co w rezultacie wywiera korzystny wpływ na rozwój gospodarczy.

Praca i produktywnie zatrudnienie jest podstawowym składnikiem rozwoju, zasadniczym wymiarem ludzkiej egzystencji, pozwalającym realizować własne aspiracje życiowe i wartości. Jest to zarówno zatrudnienie, wykonywanie zawodu jak i świadoma i celowa działalność człowieka zmierzająca do wytworzenia określonych dóbr materialnych lub kulturalnych będąca podstawą i warunkiem istnienia i rozwoju społeczeństwa.¹

Jej społeczna siła polega na tym, że łączy ludzi, zapewnia określoną pozycję jednostki w grupie, wytycza kierunki działań, zapewnia stabilność i poczucie bezpieczeństwa.² Utrata pracy powoduje destabilizację materialną i społeczną. Oznacza to m.in. zmianę przyzwyczajień konsumpcyjnych, kulturalnych a niekiedy zmianę środowiska społecznego, prowadząc w krańcowym przypadku do ubóstwa i patologii społecznej.

Brak możliwości zarobkowania powoduje nasilenie się agresji, brutalności, prowadzi do wystąpienia procesów destrukcyjnych w rodzinie. Wzrasta przestępczość zarówno kryminalna jak i gospodarcza. Utrzymujące się masowe bezrobocie może być przyczyną różnego rodzaju niepokojów społecznych stanowiąc zagrożenie dla stabilizacji każdej gospodarki.

Badania przeprowadzone przez Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego na lokalnych rynkach pracy o wysokim stopniu bezrobocia dowodzą, że nagła utrata pozycji zawodowej powoduje szok, spadek prestiżu zawodowego. Rodziny pozbawione dochodów z pracy zostają zmuszone do szukania pomocy w ośrodkach pomocy społecznej.³

Brak aktywności społecznej stanowić może barierę, która w istotny sposób ogranicza rozwój regionalny i lokalny. Poczucie zbędności i beznadziejności odczuwane przez osoby pozbawione pracy – źródła dochodu i samorealizacji, powoduje wycofanie się wielu osób z życia społeczno-gospodarczego.

---

¹ Słownik Języka Polskiego PWN II 1-k str. 904, 1993 r.

² Adam Minkiewicz, Praca jako naczelną wartość w polityce społecznej; w Rynek Pracy nr 11/12, 1994 r.

³ Małgorzata Szyłko-Skoczny, Pomoc społeczna wobec bezrobocia; w Polityce Społeczna nr 7/95

Wyżej wymienione zjawiska w sposób szczególny uwidaczniają się na obszarze powiatu radziejowskiego, wpływając na sytuację społeczną i ekonomiczną jego mieszkańców oraz istotne zmniejszanie się aktywności gospodarczej.

Skutki bezrobocia uwidaczniają się również w obniżaniu poziomu życia mieszkańców powiatu, co dotyczy zarówno miast jak i gmin wiejskich.

Trudna sytuacja społeczno – ekonomiczna powiatu powoduje, że społeczności lokalne z obszaru poszczególnych gmin zamykają się wokół swoich własnych problemów, co nie sprzyja integracji powiatowej wspólnoty samorządowej. Powoduje to w konsekwencji znaczne ograniczenie konsolidacji społeczności powiatowej wokół wspólnych celów oraz realizowania misji rozwoju powiatu wyznaczonej w perspektywie przez strategię rozwoju. Brak takiej konsolidacji w istotny sposób osłabia zdolność konkurencyjną powiatu jako istotnego czynnika współcześnie rozumianego rozwoju lokalnego. W ten sposób powiat nie może w pełni wpisywać się w tworzenie podstaw konkurencyjności regionu kujawsko – pomorskiego.

3.2. Ekonomiczny aspekt rynku pracy

Utrzymująca się od wielu lat przewaga podaży siły roboczej nad popytem na pracę powoduje nasilenie się wielu negatywnych skutków ekonomicznych. Osoby pozbawione możliwości zarobkowania nie płacą podatku dochodowego, ograniczając w ten sposób wpływy do budżetu. Następuje jednocześnie zwiększenie wydatków przeznaczonych na pomoc socjalną i zasiłki z Funduszu Pracy. Przemiany dokonane w ostatniej dekadzie dwudziestego wieku, spowodowały upadek wielu przedsiębiorstw należących głównie do majątku państwa. W wyniku czego pracę straciło wiele kategorii ludzi zarówno w mieście jak i na wsi. W najgorszej sytuacji znalazły się obszary w których nie ma alternatywy dla likwidowanych stanowisk pracy.

Degradacja ekonomiczna osób pozbawionych możliwości zarobkowania prowadzi do istotnego obniżenia standardu życia. Brak dochodów z pracy powoduje bardzo oszczędne gospodarowanie budżetem domowym, a w wielu przypadkach wydatki ograniczają się jedynie do zakupów pierwszej potrzeby tak zwanych dóbr niższego rzędu. Zmniejsza się konsumpcja dóbr i usług co z kolei prowadzić może do zastoju gospodarczego.

Wśród ekonomicznych aspektów rynku pracy uwzględnić należy również emigrację osób, które nie mogły znaleźć zatrudnienia w kraju. Jest to zjawisko szczególnie niebezpieczne w przypadku emigracji trwałej, zwłaszcza osób młodych, wykształconych, jak również wykwalifikowanych pracowników.⁴ Mniejsze skutki, a niekiedy korzyści wynikają z migracji czasowej. Do pozytywnych następstw tego zjawiska zaliczyć należy zdobywanie nowych doświadczeń, poznawanie nowych technologii. Wyniki badań socjologicznych dowodzą, że skłonność do migracji występuje wśród młodszej generacji. Umotywowana jest ona sytuacją materialną, trudnymi warunkami startu zawodowego, utrzymującym się wysokim bezrobociem wśród młodych roczników.⁵

W celu zapewnienia zatrudnienia, osobom zdolnym do podjęcia pracy i jej poszukującym, niezbędne jest tworzenie nowych miejsc pracy. Dotyczy to przede wszystkim zwiększenia promocji powstawania lokalnej przedsiębiorczości. W wyniku tych działań zostanie

---

⁴ E. Kwiatkowska i W. Kwiatkowski, cyt. wyd.

⁵ Edward Marek, Zarobkowa migracja Polaków na przełomie XX i XXI; w Praca i polityka społeczna w perspektywie XXI wieku, IPiSS Warszawa 1998 r.

zagospodarowana nadwyżka siły roboczej a dochody otrzymane z pracy zarobkowej włączone zostaną w system gospodarczy regionu.

3.3. Społeczny aspekt rynku pracy a rozwój regionalny

Rozwój regionalny jest zjawiskiem bardzo złożonym. Składają się na niego procesy zachodzące zarówno w sferze gospodarczej, społecznej, politycznej jak i kulturalnej. Mają one charakter bardzo zróżnicowany i są ze sobą wzajemnie powiązane. Istotną sprawą dla kreowania rozwoju lokalnego i regionalnego, jest rozpoznanie mechanizmów już istniejących, czynników determinujących rozwój oraz barier istotnie wpływających na zahamowanie rozwoju. Spośród społecznych czynników decydujących o tempie i kierunku przemian należy uwzględnić aspiracje mieszkańców, ich potrzeby i wartości, stosunki międzyludzkie, stosunek do reform i innowacji, prywatną przedsiębiorczość.⁶ Wszystkie te elementy mają ściśle powiązanie z rynkiem pracy. Możliwość wykonywania pracy i otrzymywanie za nią godziwego wynagrodzenia daje poczucie bezpieczeństwa, wpływa na samorealizację, pozycję społeczną oraz twórczy rozwój poszczególnych jednostek tworzących określoną zbiorowość.

Osoby posiadające wysokie kwalifikacje mają większe szanse na uzyskanie zatrudnienia. Ich pozycja zawodowa jest dość stabilna. Lepiej przystosowują się do zmian zachodzących w różnych dziedzinach gospodarki. Osoby z wyższym wykształceniem stanowią najbardziej stabilny segment polskiego rynku pracy, zapewniający najwyższe poczucie stabilności zatrudnienia i relatywnie pewne miejsce pracy. Odpowiednie wykształcenie chroni więc przed bezrobociem, przynosi korzyści finansowe oraz satysfakcję, powoduje osiągnięcie określonej pozycji zawodowej.

Zmiany w okresie transformacji systemowej spowodowały upadek wielu przedsiębiorstw państwowych, głównie PGR i innych spółdzielni rolniczych. Zatrudniały one przede wszystkim pracowników fizycznych, posiadających niskie kwalifikacje i wąską specjalizację, nie odpowiadające potrzebom nowoczesnej gospodarki.

Wykształcenie wpływa nie tylko na ewentualne zatrudnienie, ale decyduje również o postawach przedsiębiorczych. Badania zajmujące się korelacją pomiędzy przedsiębiorczością a wykształceniem dowodzą, iż osoby z niższym wykształceniem podejmujący działalność gospodarczą skupiają się głównie na dziedzinach nie wymagających wysokich kwalifikacji i technologii, takich jak – handel i usługi. Działania innowacyjno-wdrożeniowe natomiast, podejmują osoby z poziomem wykształcenia wyższym niż przeciętna populacji.⁷ Relatywnie wysokie wykształcenie i posiadane umiejętności sprzyjają wzrostowi gospodarczemu.

Niepokojącym faktem jest również trudna sytuacja kobiet na rynku pracy. Spośród osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy kobiety stanowią prawie 65% a w niektórych regionach blisko 70% np. województwo podkarpacie (69,5 %) , opolskie (68,6%).

Brak pracy powoduje znaczne zmiany w psychice, sprzyja frustracji, wywołuje apatię, rodzi obojętność a także obniża aspiracje, hamuje rozwój osobowości, zaniża samoocenę. Poczucie zbędności i nieprzydatności powoduje wyłączenie wielu osób z życia społecznego. Konsekwencją tego może być brak wiary w pomyślność reform przeprowadzanych zarówno na

⁶ Stanisław Bagdziński, Lokalna polityka gospodarcza w okresie transformacji systemowej, Toruń 1994 r.

⁷ E. Mendel, Przedsiębiorczość- analiza psychologiczna; w Polityka Społeczna nr 9, 1992r.

szczeblu lokalnym jak i regionalnym, brak zaangażowania w podejmowanie jakichkolwiek działań zmierzających do poprawy bytu, niskie poparcie dla pracy samorządów terytorialnych.

Brak zatrudnienia a zwłaszcza długotrwałe pozostawanie bez pracy ludzi różnych kategorii prowadzić może niekiedy do ich marginalizacji społecznej. Z badań przeprowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach wśród uczniów kończących szkoły ponadpodstawowe wynika, że bezrobotni postrzegani są przez młodzież jako osoby⁸ wyalienowane (wyłączone ze środowiska, otoczenia), nieszczęśliwe, godne pożałowania.

Bezrobocia boją się również pracujący, ponieważ mogą oni stracić pracę niezależnie od poziomu przygotowania zawodowego. Jednym z powodów utraty pracy może być między innymi brak stabilizacji ekonomicznej poszczególnych gospodarek lokalnych i regionalnych przejawiający się najczęściej zwolnieniami z przyczyn dotyczących zakładów pracy, innym natomiast postęp techniczny i technologiczny. Wprowadzanie innowacji w przemyśle, handlu, usługach produkcyjnych jak i nieprodukcyjnych poprzez zastosowanie nowoczesnych urządzeń lub technologii mających na celu podnieść wydajność i wzrost produkcji może niewątpliwie ograniczyć zatrudnienie.

4. Poziom i dynamika bezrobocia

Na poziom i dynamikę bezrobocia duży wpływ mają takie czynniki jak:

- liczba osób zawodowo czynnych,
  - „napływ” bezrobotnych tj. nowo zarejestrowani bezrobotni,
  - „odpływ” bezrobotnych tj. podjęcie pracy, nie potwierdzanie gotowości do pracy, dobrowolna rezygnacja ze statusu bezrobotnego, podjęcie nauki, wyjazd za granicę, ukończenie 60 lat przez kobietę i 65 lat przez mężczyznę, nabycie praw emerytalnych i inne.
- Zmiany liczby bezrobotnych w wyniku „napływu” i „odpływu” przedstawiono w tabeli 2. Z danych tych wynika, że „napływ” i „odpływ” bezrobotnych kształtuje poziom bezrobocia. Przedstawione stosunki świadczą o zmniejszającej się skuteczności systemu ograniczania bezrobocia.

Wskaźnik napływu do bezrobocia (liczony jako stosunek liczby nowozarejestrowanych bezrobotnych do liczby bezrobotnych według stanu na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego) był najwyższy w 2000 roku (82,4 %).

Również wskaźnik odpływu z bezrobocia (czyli stosunek liczby bezrobotnych wyrejestrowanych do liczby bezrobotnych według stanu na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego był najwyższy w roku 2000 (71,5%), najniższa jego wartość wystąpiła w 2001 roku (53,4 %).

Wskaźnik płynności rynku pracy, wyrażający stosunek liczby bezrobotnych, którzy podjęli pracę do liczby bezrobotnych nowozarejestrowanych był najniższy w 2001 roku i wynosił 48,7 %, w roku 2002 osiągnął wartość 52 %.

---

⁸ Barbara Kubicka, Rynek pracy i bezrobocie w opiniach uczniów kończących szkoły ponadpodstawowe; w: Rynek Pracy nr.11 1995 r.

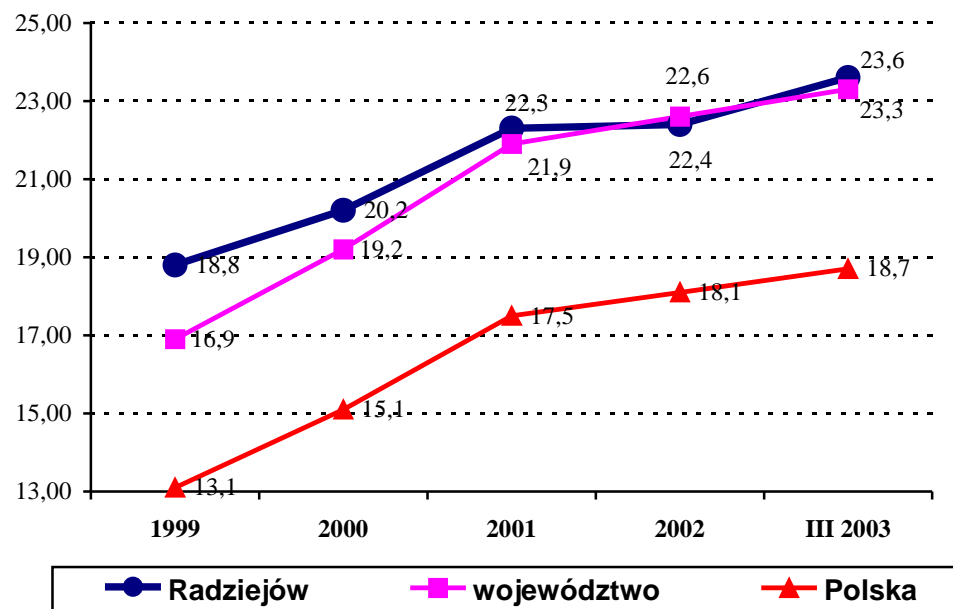
Tabela 2. Wskaźniki napływu, odpływu i płynności rynku pracy powiatu radziejowskiego w latach 2000 – 2002.

Lata	Wskaźnik napływu (%)	Wskaźnik odpływu (%)	Wskaźnik płynności (%)
2000	82,4	71,5	50,0
2001	60,3	53,4	48,7
2002	67,0	66,7	52,0

4.1. Stopa bezrobocia

Wskaźnikiem ściśle związanym z poziomem bezrobocia jest stopa bezrobocia, wg stanu na 30 marca 2003 r. dla powiatu radziejowskiego wskaźnik ten wynosił 23,6 % i był najwyższy na przestrzeni ostatnich kilku lat. Stopa bezrobocia w powiecie nie różni się znacząco od wskaźnika wojewódzkiego, natomiast stopa bezrobocia dla kraju jest niższa o ok. 4 – 5 %. Wykres 1 przedstawia kształtowanie się stopy bezrobocia w powiecie radziejowskim na tle Polski i województwa Kujawsko - Pomorskiego.

Wykres. 1. Kształtowanie się stopy bezrobocia od XII 1999 do III 2002 w powiecie radziejowskim na tle Polski i województwa Kujawsko – Pomorskiego.

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie

4.2. Struktura bezrobotnych.

W powiecie radziejowskim wg stanu na dzień 31 marca 2003 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła ogółem 5.321 osób, z czego tylko 17 % posiadało prawo do zasiłku dla bezrobotnych. Jest to najniższy poziom od początku transformacji systemowej lat 90-tych. Zjawisko to jest bardzo niepokojące, powoduje bowiem degradację ekonomiczną, społeczną i psychologiczną bezrobotnych i ich rodzin.

Bezrobotnych z prawem do zasiłku na tle ogólnej liczby zarejestrowanych przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Udział bezrobotnych z prawem do zasiłku w ogólnej liczbie zarejestrowanych w powiecie radziejowskim w okresie od 2000r. do III 2003r.

Lata	Liczba bezrobotnych		Udział zarejestrowanych z prawem do zasiłku do ogólnej liczby bezrobotnych
	ogółem	w tym z prawem do zasiłku	
2000	4651	916	19,69%
2001	4973	949	19,08%
2002	4988	852	17,08%
III 2003	5321	907	17,04%

Ocenę struktury bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radziejowie można także dokonać pod kątem:

- wieku,
- wykształcenia,
- miejsca zamieszkania,
- czasu oczekiwania na pracę.

Od kilku lat największą grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby młode w przedziale wiekowym od 18 do 34 lat (ponad 60 % ogółu), najmniejszą natomiast i jednocześnie najbardziej stabilną grupą są bezrobotni w wieku powyżej 55 lat i stanowią oni zaledwie 1,5 % populacji bezrobotnych w powiecie.

Strukturę bezrobotnych wg wieku ilustruje tabela 4 oraz wykres 2.

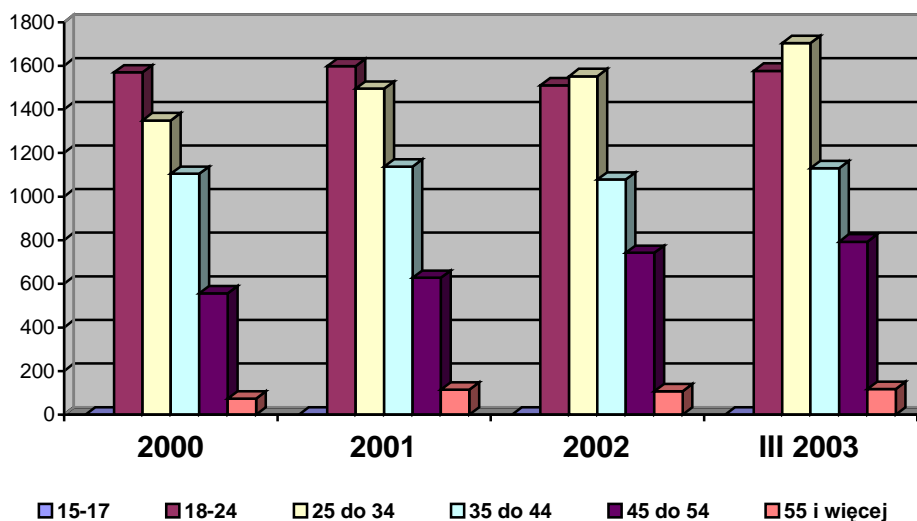
Tabela 4. Struktura bezrobotnych według wieku zarejestrowanych w PUP Radziejów w okresie od 2000r. do III 2003r.

Wiek	Stan na koniec roku							
	2000		2001		2002		III 2003	
	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%
15 do 17	0	0	0	0	0	0	0	0
18 do 24	1569	33,7	1598	32,1	1510	30,3	1577	29,6
25 do 34	1349	29,0	1495	30,1	1552	31,1	1704	32,1
35 do 44	1104	23,8	1137	22,9	1078	21,6	1130	21,2
45 do 54	556	11,9	627	12,6	741	14,9	793	14,9
55 i więcej	73	1,6	114	2,3	107	2,1	117	2,2

Objaśnienia:

% - procentowy udział do ogólnej liczby bezrobotnych

Wykres 2. Struktura bezrobotnych według wieku zarejestrowanych w PUP Radziejów w okresie od 2000r. do III 2003r.

Ważnym elementem rynku pracy ze społeczno – ekonomicznego punktu widzenia jest struktura zbiorowości bezrobotnych pod względem wykształcenia (tabela 5).

Tabela 5. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia zarejestrowanych w PUP Radziejów w latach 2000 – 2002 i w III 2003

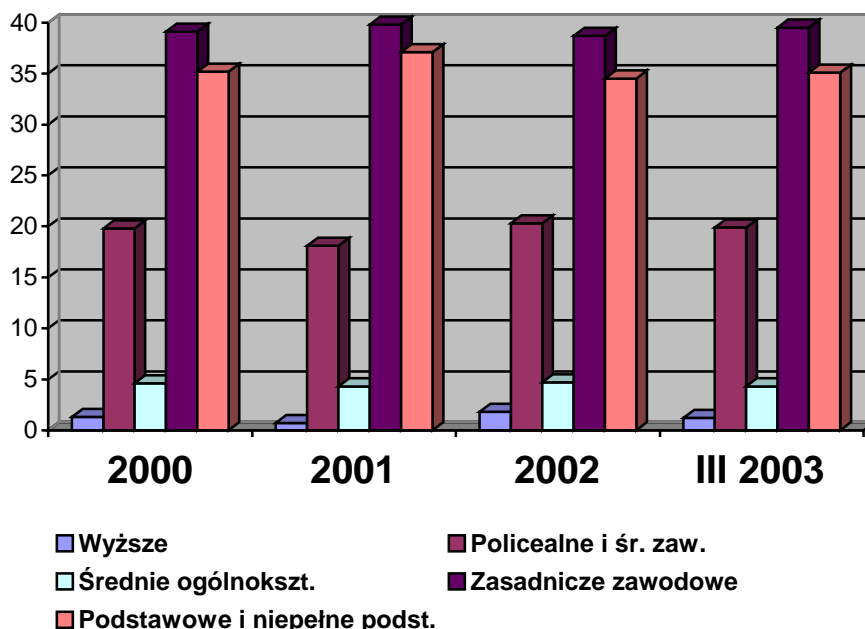
Wykształcenie	Stan na koniec roku							
	2000		2001		2002		III 2003	
	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%
Wyższe	59	1,3	90	1,8	111	2,2	115	2,2
Policealne i średnie zaw.	923	19,8	1009	20,3	1013	20,3	1109	20,8
Średnie ogólnokoszt.	212	4,6	232	4,7	230	4,6	247	4,6
Zasadnicze zawodowe	1818	39,1	1927	38,7	1945	39,0	2090	39,3
Podstawowe i niepełne podst.	1639	35,2	1715	34,5	1689	33,9	1760	33,1

Objaśnienia:

% - procentowy udział do ogólnej liczby bezrobotnych

W powiecie radziejowskim można odnotować niekorzystne tendencje jakie występują w poszczególnych poziomach wykształcenia osób bezrobotnych. Na przestrzeni lat 2000 - 2002 udział bezrobotnych z wyższym wykształceniem wzrósł z 1,3% do 2,2%, wzrasta także udział bezrobotnych legitymujących się wykształceniem policealnym i średnim. Spada natomiast poziom bezrobocia wśród osób z wykształceniem podstawowym i zawodowym.

Wykres 3. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia zarejestrowanych w PUP Radziejów w latach 2000 – 2002 i w III 2003r.

Bardzo ważnym zagrożeniem dla utrzymania odpowiednio niskiego poziomu bezrobocia są przyczyny związane z bezrobociem chronicznym (poszukiwanie pracy powyżej dwóch lat), długotrwałym (pozostawanie bez pracy powyżej jednego roku) oraz zbyt krótkie okresy aktywizacji zawodowej bezrobotnych (praca w okresie jednego, dwóch lub trzech miesięcy – często praca „na czarno”).

Na przestrzeni lat 2000 - 2002 można stwierdzić, że liczba długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP – Radziejów systematycznie wzrasta. Zjawisko to jest tym bardziej niepokojące, iż pogłębia się udział osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (tabela 6 i wykres 4).

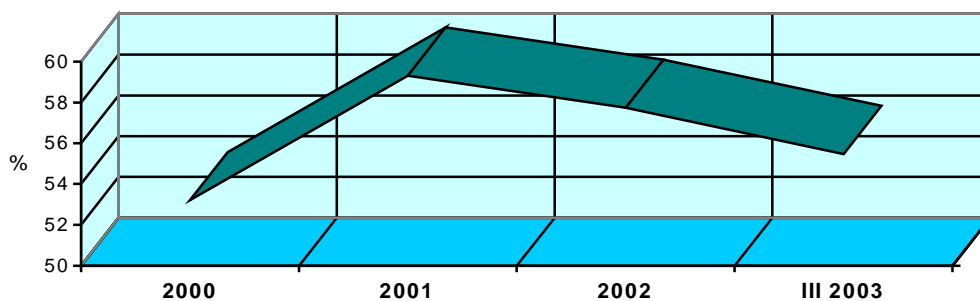
Tabela 6. Długotrwale bezrobotni zarejestrowani w PUP Radziejów w latach 2000 – 2002 i w III 2003r.

Lata	Długotrwale bezrobotni		
	Ogółem	w tym powyżej 24 miesięcy	%
2000	2475	1466	53,21
2001	2950	1844	59,32
2002	2881	2017	57,75
III 2003	2952	2053	55,48

Objaśnienia:

% - procentowy udział długotrwale bezrobotnych do ogólnej liczby zarejestrowanych w danym roku,

Wykres 4. Udział długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Radziejów w latach 2000 – 2002 i w III 2003r.

Równie ważnym zagadnieniem dla lokalnej polityki gospodarczej musi być szczególne potraktowanie bezrobocia na wsi. Ludność wiejska dotknięta bezrobociem rejestrowanym nie w pełni jeszcze oddaje rzeczywisty obraz skali tego zjawiska, bardzo duża liczba ludzi pracujących w gospodarstwach indywidualnych stanowi bowiem zbędną siłę roboczą.

Tabela 7. Bezrobotni zamieszkali na wsi zarejestrowani w PUP Radziejów w latach 2000 – 2002 i w III 2003r.

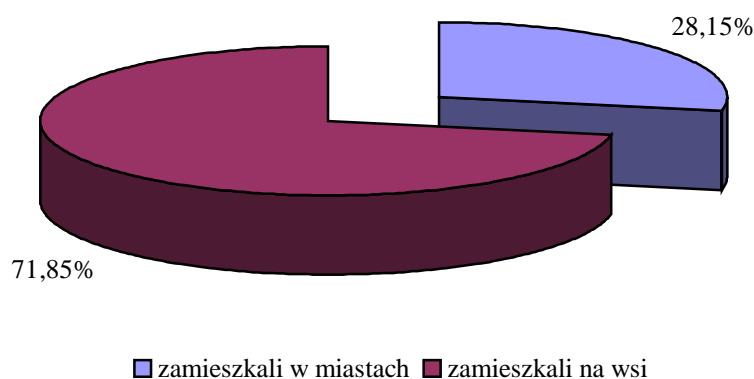
Lata	Bezrobotni		
	Ogółem	w tym zamieszkali na wsi	%
2000	4651	3370	72,45
2001	4973	3575	71,88
2002	4988	3578	71,73
III 2003	5321	72,45	71,85

Objaśnienia:

% - procentowy udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi do ogólnej liczby zarejestrowanych.,

Bezrobotni zamieszkali na wsi w powiecie radziejowskim stanowią prawie 72 % ogółu zarejestrowanych (wykres 5). W skali województwa wskaźnik ten wynosi 42 %.

Wykres 5. Bezrobotni zamieszkali na wsi w powiecie radziejowskim wg stanu na 31 marca 2003 r.

Jak wynika z przedstawionych tabel oraz wykresów, struktura zbiorowości bezrobotnych powiatu radziejowskiego jest złożona i z roku na rok się pogarsza. Przeważającą grupą są osoby

młode w wieku od 18 do 34 lat, zamieszkujące na wsi z niskim stażem pracy. Coraz więcej bezrobotnych osób dopływa do bezrobocia z wykształceniem wyższym i średnim.

5. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu

5.1. Aktywizacja zawodowa absolwentów

Utrzymująca się od kilku lat trudna sytuacja na rynku pracy spowodowała, że Rząd Rppodjął w 2002 roku decyzję o rozpoczęciu Programu Aktywizacji Zawodowej Absolwentów „Pierwsza Praca”, którego celem jest niedopuszczenie do tego, aby absolwenci szkół nie pozostawali bez pracy w wyniku braku pierwszego doświadczenia zawodowego. Nawet okresowe zatrudnienie czy praca w charakterze stażysty spełniają istotną rolę: pozwalają natychmiast testować wiedzę i umiejętności zdobyte w szkole, stanowią źródło samodzielnie uzyskanych dochodów i motywują do szybkiego pozyskania kolejnego miejsca pracy, a poprzez udokumentowanie określonego czasu praktyki zawodowej przełamują zakłętą krąg po którym dotychczas porusza się większość absolwentów – pracodawca nie zatrudnia osoby bez doświadczenia, a absolwent wciąż nie ma szansy jego zdobycia.

Główne instrumenty programu „Pierwsza Praca” wynikają z ustawy z dnia 14.12.1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu. Należą do nich: staż absolwencki, szkolenia, stypendia dla kontynuujących naukę, prace interwencyjne, roboty publiczne, programy specjalne, zwrot kosztów badań lekarski i zwrot kosztów dojazdu do pracy. W 2002r. Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie realizował tylko staże, refundowane miejsca pracy, szkolenia i zwroty kosztów badań i dojazdów do pracy.

Tabela 8. Zatrudnienie absolwentów na refundowanych miejscach pracy i w ramach staży w latach 2000 - 2002

Lata	Liczba zaktywizowanych absolwentów		
	Ogółem	z tego w ramach:	
		refundacji wynagrodzeń	stażu zawodowego
2000	188	91	97
2001	29	27	2
2002	258	48	210

Największa liczba bezrobotnych absolwentów została zaktywizowana w 2002r., co się wiąże z realizacją programu „Pierwsza Praca”.

Natomiast wydatki na aktywizację zawodową absolwentów były najwyższe w 2001 roku (ok. 744.000 zł), wynika to z tego, że w roku tym wypłacano zaległe refundacje za umowy zawarte jeszcze w 2001 r.

Tabela 9. Wydatki ze środków funduszu pracy na aktywizację zawodową absolwentów w stosunku do ogółu wydatków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w latach 2000 – 2002.

Wyszczególnienie	Lata		
	2000	2001	2002
Wydatki z funduszu pracy na aktywizację zawodową absolwentów (w zł)	374.000	744.742	464.205
Wydatki z funduszu pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu (ogółem w zł)	2.710.030	1.588.845	1.172.199
Udział (w %)	13,8	46,9	39,6

5.2. Szkolenie bezrobotnych a potrzeby rynku pracy

Zadania związane z przyuczaniem do pracy i przekwalifikowaniem bezrobotnych, urząd pracy wykonuje od 1990 roku. Szkolenia realizowane są w warunkach ciągłej restrukturyzacji gospodarki, niedostatecznej sprawności kanałów, którymi przepływają informacje o rynku pracy oraz nieefektywności systemu edukacji.

W początkowym okresie pojawienia się bezrobocia było małe zainteresowanie podnoszeniem kwalifikacji lub ich zmianą. Powodem takiego stanu rzeczy jest pewien stereotyp, zgodnie z którym dobrym pracownikiem jest tylko ten, kto wykonuje (lub wykonywał) od kilkunastu bądź kilkudziesięciu lat tę samą pracę (zawód) w tym samym zakładzie pracy. Nie przystaje to jednak do wymogów gospodarki rynkowej, która jest z natury dynamiczna.

Z doświadczeń i badań prowadzonych przez instytucje zajmujące się problematyką bezrobocia wynika, że wyższe kwalifikacje dają większe szanse znalezienia zatrudnienia. W tej sytuacji rośnie znaczenie permanentnej edukacji pozaszkolnej (w szczególności doksztalcania i doskonalenia zawodowego), której celem byłoby wypełnienie luki między edukacją w szkołach a potrzebami rynku pracy. Wiąże się to głównie z postępem technicznym i powstawaniem nowych gałęzi produkcji.

Analizując powyższą sytuację należy położyć większy nacisk na szkolenia i przekwalifikowania bezrobotnych. Rozmiary szkoleń prowadzonych przez PUP Radziejów są nadal niewystarczające. W ostatnich trzech latach szkolono rocznie ok. 4 - 5 % ogółu bezrobotnych, natomiast szkolenia powinny objąć 10 - 15% bezrobotnych. Dotychczas najczęściej przeprowadzano szkolenia w następujących dziedzinach:

- 1) obsługa komputera;
- 2) operator wózków widłowych;
- 3) działalność gospodarcza;
- 4) spawanie gazowe;

- 5) prawo jazdy kat. C, D, E;
- 6) agent ochrony mienia.

Jednakże wraz z coraz mniejszymi środkami Funduszu Pracy przyznawanymi przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, a także rosnącymi kosztami szkoleń - liczba osób przeszkolonych nie jest wysoka. Powiatowy Urząd Pracy chcąc coraz bardziej efektywnie wykorzystywać Fundusz Pracy, w ostatnim czasie realizuje tylko szkolenia indywidualne. Absolwenci tych kursów mają największe szanse na zdobycie stałego zatrudnienia.

W tabeli 10 podano dane dotyczące szkoleń organizowanych przez PUP w Radziejowie w latach 2000 - 2002.

Tabela 10. Osoby przekwalifikowane i wydatki na szkolenia

Lata	Liczba osób przekwalifikowanych	Wydatki Funduszu Pracy ogółem (w zł)	Liczba zatrudnionych po zakończeniu szkolenia
2000	239	139.768	91
2001	35	35.813	21
2002	37	72.006	20

W procesie szkolenia, przekwalifikowań i przyuczeń do zawodu dorosłych doniosłą rolę odgrywa doradztwo zawodowe. Działania te są wspierane przez powstały w 1993 roku „Klub Pracy”, którego podstawowym celem jest wspieranie osób długotrwale bezrobotnych, odczuwających szczególne trudności w dostosowaniu się do nowej sytuacji na rynku pracy. Ponadto, ma on na celu również pobudzanie aktywności zawodowej ludzi i uczenie ich metod samodzielnego poszukiwania pracy.

5.3. Roboty publiczne i prace interwencyjne

Roboty publiczne i prace interwencyjne to forma aktywnego przeciwdziałania bezrobociu często stosowana w krajach rozwiniętych, szczególnie w okresach depresji gospodarczej. Wyróżnia się ona następującymi cechami:

- a) dofinansowaniem miejsc pracy z funduszy państwowych;
- b) czasowym (sezonowym) charakterem pracy;
- c) wykonywaniem określonego zadania zespołowego (w szczególności dotyczy to robót publicznych);
- d) ograniczaniem negatywnych skutków bezrobocia długotrwałego.

Na terenie powiatu radziejowskiego występuje bardzo duża różnica pomiędzy oferowaną liczbą miejsc pracy a liczbą bezrobotnych. Stąd też organizacja robót publicznych i prac

interwencyjnych zasługuje na szczególną promocję. Dzięki temu PUP pragnie osiągnąć następujące cele:

- 1) uaktywnianie bezrobotnych na rynku pracy;
- 2) ułatwianie adaptacji zawodowej bezrobotnego;
- 3) zdobywanie nowych kwalifikacji i umiejętności przez bezrobotnych;
- 4) powstawanie nowych miejsc pracy;
- 5) uzyskiwanie dochodów przez bezrobotnych i uprawnień zasiłkowych.

Powiatowe Urzędy pracy mogą kierować bezrobotnych do wykonywania prac interwencyjnych i robót publicznych, jeżeli ich wykonywanie jest gospodarczo i społecznie użyteczne.

Roboty publiczne powinny być organizowane w szczególności w ramach realizowanych na szczeblu lokalnym, regionalnym lub ogólnokrajowym inwestycji infrastrukturalnych dotyczących między innymi:

- 1) ochrony środowiska;
- 2) gospodarki wodnej (melioracji, kanalizacji, zaopatrzenia wsi w wodę);
- 3) gospodarki leśnej;
- 4) łączności;
- 5) drogownictwa;
- 6) budownictwa komunalnego;
- 7) inwestycji dotyczących infrastruktury usług społecznych.

Prace interwencyjne i roboty publiczne nie powinny być realizowane, jeżeli spowodowałyby to naruszenie zasad konkurencyjności w danym rejonie oraz likwidację lub upadłość wyspecjalizowanych zakładów pracy wykonujących zbliżoną działalność. Roboty publiczne mogą być organizowane na wniosek samorządów gminnych i samorządu powiatowego oraz określone w ustawie inne jednostki organizacyjne, zwane „organizatorami”.

Środki z Funduszu Pracy kierowane są na całkowite lub częściowe wynagrodzenia dla bezrobotnych skierowanych na roboty publiczne, natomiast środki finansowe samorządów przeznacza się na pozostałe koszty inwestycji.

Charakterystykę robót publicznych realizowanych w latach 2000 – 2002 przedstawiono w tabeli 11.

Tabela 11. Roboty publiczne w latach 2000 – 2002.

Lata	Liczba organizatorów robót publicznych	Liczba skierowanych bezrobotnych	Kwota FP wydatkowana na roboty publiczne (w zł)	Liczba osób, które uzyskały stałe miejsce pracy
2000	11	236	588.573	57
2001	5	39	154.537	0
2002	3	13	70.743	0

W roku 2002 pracę w ramach robót publicznych podjęło tylko 13 osób, najwięcej środków przeznaczono na obsługę umowy z Zarządem Dróg Publicznych zakładającą również częściowe finansowanie rzeczowych kosztów organizacji robót publicznych. Pozostałe środki wykorzystano w celu krótkookresowego zatrudnienia (2 – 3 miesiące) w Starostwie Powiatowym oraz w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Przedstawiona w tabeli liczba osób zatrudnionych po zakończeniu umów nie jest zgodna z rzeczywistością, wynika ona z metodologii jaką stosuje się w sprawozdaniach z rynku pracy. Według instrukcji KUP, za osobę która podjęła stałe zatrudnienie uważa się bezrobotnego, który nie powrócił do rejestru (bez względu na przyczynę) w ciągu trzech miesięcy od zakończenia umowy. Faktyczna efektywność robót publicznych wynosi od 2 do 5 %.

Prace interwencyjne wprowadzono w 1990 roku. W momencie pojawienia się bezrobocia uznano, że ten środek zaradczy będzie stanowił istotną rolę w tworzeniu nowych miejsc pracy. Znalazło to odzwierciedlenie w wysokości środków finansowych, jakie Ministerstwo Pracy przeznaczyło na ten cel.

Liczbę osób skierowanych do wykonywania prac interwencyjnych oraz kwoty wydatkowane na te cele z funduszu pracy w latach 2000 – 2002 przedstawia tabela 12. W 2002 r. do prac interwencyjnych skierowanych zostało 170 bezrobotnych.

Tabela 12. Bezrobotni skierowani do prac interwencyjnych oraz środki wydatkowane na te cele w latach 2000 - 2002

Lata	Liczba skierowanych bezrobotnych	Kwota wydatkowana na prace interwencyjne (w zł)	Liczba osób zatrudnionych po zakończeniu umowy
2000	253	785.580	113
2001	76	720.639	34
2002	170	395.714	93

Organizacja prac interwencyjnych zasługuje na szczególną promocję, gdyż przyczyniają się do trwałego zmniejszania bezrobocia. Skutki ekonomiczne i społeczne tego typu prac są następujące:

- 1) powstają nowe miejsca pracy;
- 2) pojawia się szansa stałego zatrudnienia;
- 3) ograniczone zostaje bezrobocie długookresowe;
- 4) redukuje się stres psychologiczny paraliżujący bezrobotnych;
- 5) wspomagany jest rozwój małych i średnich firm.

Od roku 1994 Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie wprowadził obowiązek zatrudnienia części bezrobotnych po zakończeniu prac interwencyjnych. W przypadku nie wywiązania się zakładu pracy z powyższego obowiązku, PUP nie przekaze refundacji za ostatni miesiąc obowiązywania umowy. Jest to bardzo skuteczne narzędzie do uzyskiwania stałych miejsc pracy w ciągu ostatnich trzech lat powstało ich 499.

5.4. Wspieranie małej przedsiębiorczości

W okresie transformacji gospodarki z nakazowo-rozdzielczej do wolnorynkowej, na szczególną uwagę zasługuje promocja małych i średnich przedsiębiorstw. Firmy te – dzięki dynamicznemu rozwojowi – zgłaszają coraz większe zapotrzebowanie na siłę roboczą. Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie inicjuje rozwój przedsiębiorczości udzielając bezrobotnym pożyczek na uruchomienie własnej działalności gospodarczej i tworząc nowe miejsca pracy.

Bezrobotni ubiegający się o uzyskanie pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej składają do PUP wnioski zawierający:

- kwotę wnioskowanej pożyczki,
- rodzaj zamierzonej działalności,
- kalkulację wydatków na uruchomienie działalności gospodarczej w ramach wnioskowanej pożyczki, środki własne oraz inne źródła finansowania,
- szczegółową specyfikację i harmonogram zakupów w ramach wnioskowanej pożyczki,
- przewidywane koszty i dochody prowadzenia działalności gospodarczej,
- proponowany okres karencji oraz termin spłaty pożyczki,
- proponowane formy zabezpieczenia spłaty pożyczki: weksel, poręczenie, hipoteka, gwarancje bankowe.

Natomiast zakład pracy ubiegający się o uzyskanie pożyczki na dodatkowe miejsce pracy składa w PUP wniosek zawierający – oprócz powyższych danych – pewne informacje dodatkowe:

- liczbę deklарowanych do utworzenia dodatkowych miejsc pracy dla bezrobotnych;
- kalkulację wydatków utworzenia dodatkowych miejsc pracy w ramach wnioskowanej pożyczki i środków własnych oraz innych źródeł finansowania;
- rodzaj pracy oraz wymagane kwalifikacje bezrobotnych, którzy będą mogli być skierowani na utworzone dodatkowe miejsca pracy;
- stan zatrudnienia w zakładach pracy w poszczególnych miesiącach w okresie ostatnich 12 miesięcy;
- informacje o obecnej i przewidywanej sytuacji finansowej zakładu pracy.

Pożyczki dla bezrobotnych stały się jednym z elementów walki z bezrobociem. Ich stosowanie na pewno zmniejsza rozmiary tego zjawiska i zachęca bezrobotnych do aktywności zawodowej. W wielu przypadkach udzielenie pożyczki na uruchomienie działalności jest jedynym sposobem uzyskania przez nich zatrudnienia. Uzyskują dzięki temu szansę rozpoczęcia raz jeszcze kariery zawodowej. Natomiast pożyczki udzielane zakładom pracy na tworzenie nowych miejsc pracy oprócz tego, że wpływają na zmniejszenie bezrobocia, przyczyniają się także do rozwoju przedsiębiorstw i poprawy ich sytuacji finansowej.

Zmiany w Ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu dokonane w 2002 roku, a także coraz niższe środki FP, spowodowały, że udzielanie pożyczek przez powiatowe urzędy pracy stało się dużym obciążeniem i koniecznością dokonania wyboru pomiędzy tańszymi formami aktywizacji (np. szkolenia, prace interwencyjne) a jednorazową wypłatą kredytu.

Zjawisko to jest widoczne w tabeli przedstawiającej działalność PUP w Radziejowie w zakresie udzielania pożyczek na uruchomienie działalności gospodarczej i tworzenia dodatkowych miejsc pracy.

Tabela 13. Pożyczki udzielone przez PUP Radziejów na uruchomienie działalności gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy w latach 2000 - 2002

Wyszczególnienie	Stan na koniec roku		
	2000	2001	2002
Liczba udzielonych pożyczek na uruchomienie działalności gospodarczej	19	12	3
Kwota udzielonych pożyczek (w zł)	409.000	297.200	70.000
Liczba zakładów pracy, którym udzielono pożyczki na utworzenie miejsc pracy	3	1	1
Kwota udzielonych pożyczek (w zł)	116.000	49.000	90.000
Liczba utworzonych miejsc pracy na uruchomienie działalności gospodarczej	19	12	3
Liczba utworzonych miejsc pracy w zakładach pracy z udzielonych pożyczek	4	2	3

5.5. Pośrednictwo pracy

Pomimo ważnej roli jaką stanowią prace interwencyjne i inne miejsca pracy organizowane z udziałem FP znaczące miejsce zajmują stałe miejsca pracy pozyskiwane przez urząd pracy. Szczegółowe dane zawiera tabela 14.

W roku 2002, pozyskano 449 ofert pracy, w tym 172 oferty pracy nie finansowane z Funduszu Pracy.

Tabela 14. Oferty pracy według rodzaju w PUP Radziejów w latach 2000 - 2002

Wyszczególnienie	Liczba ofert pracy w latach:		
	2000	2001	2002
Praca stała (niesubsydiowana)	437	422	747
Praca interwencyjna	239	76	170
Roboty publiczne	236	39	13
Absolwenci	188	29	258
Ogółem	1100	566	1188

Różnego rodzaju działania Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie aktywizujące bezrobotnych przy wykorzystaniu Funduszu Pracy sprawiły, że w latach 2000 – 2002 uzyskano ponad 2800 stałych lub okresowych miejsc pracy, jednakże przedstawiona na wstępie analiza dynamiki bezrobocia, czynniki demograficzne, ogólna koniunktura i inne oddziaływania gospodarcze powodują, że analogicznie do ogólnopolskich, wszystkie wskaźniki dotyczące bezrobocia przybierają tendencję wzrostową.

II. Proponowane kierunki przeciwdziałania bezrobociu w powiecie radziejowskim

1. Przeciwdziałanie bezrobociu jako zadanie polityki rozwoju lokalnego

Działania zmierzające do ograniczenia bezrobocia i restrukturyzacji rynku pracy muszą być włączone w cały kompleks przedsięwzięć związanych z rozwojem lokalnym obejmującym całość zagadnień społeczno-gospodarczych jednostki terytorialnej jaką stanowi powiat. Niezbędną staje się tutaj inicjująca i koordynująca funkcja powiatu zmierzająca do organizowania przedsięwzięć poszczególnych gmin oraz wytyczanie głównych celów i kierunków rozwoju. W szczególności chodzi o rozwiązywanie problemów społeczności lokalnych, wykorzystanie inicjatyw i przedsiębiorczości społecznej.

Dla powiatu jako środowiska życia społeczności lokalnej i dla każdego pojedynczego mieszkańca korzystna jest sytuacja, w której w danym miejscu powstaje wiele inicjatyw na rzecz rozwoju lokalnego. Korzystnie wygląda sytuacja wtedy, kiedy inicjatywy i wynikające z nich działania koordynuje i nadzoruje samorząd terytorialny lub inne ciało ściśle z tym samorządem związane. Jedynie struktury samorządowe lub inne lokalne, z samorządem silnie powiązane są w stanie ukierunkować rozwój na rozwiązanie podstawowych problemów społeczno - gospodarczych danej jednostki terytorialnej i zagwarantować prymat interesu ogólnospołecznego nad indywidualnym. Nie oznacza to oczywiście dyskwalifikacji działań podmiotów gospodarczych nastawionych na uzyskanie indywidualnych korzyści, a jedynie powiązanie tej aktywności z lokalnymi potrzebami i możliwościami rozwojowymi. Dla realizacji idei rozwoju lokalnego ważne jest aby każda podejmowana działalność gospodarcza przynosiła określone korzyści ogólnospołeczne w miejscu jej prowadzenia, bez względu na to, czy będzie to zasilanie budżetu lokalnego, tworzenie nowych miejsc pracy, rozbudowa sieci infrastruktury, powiększanie lokalnego rynku czy poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

W świetle doświadczeń międzynarodowych rysują się pewne zadania oraz role, do wypełnienia których szczególnie predystynowany jest samorząd terytorialny. Wśród tych ról z pewnością poczesne miejsce zajmie inicjowanie, planowanie, sterowanie i koordynacja rozwoju lokalnego.

Można wskazać na wiele różnych zadań na rzecz rozwoju jednostki terytorialnej, które powinien wypełniać samorząd powiatowy.

Do takich zadań zaliczyć należy:

- podejmowanie, w ramach ogólnej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki terytorialnej, inicjatyw i zadań rozwoju lokalnego,
- stymulowanie rozwoju lokalnego przez stworzenie różnego rodzaju ułatwień i udogodnień,
- podejmowanie działań promocyjnych, udostępnianie lokalnych zasobów, stosowanie ulg, zachęt, udzielanie subsydiów itp.,
- identyfikację lokalnych potrzeb społecznych i lokalnych zasobów, które mogą określić kierunki i zakres działań na rzecz rozwoju lokalnego,
- przyciągnięcie inwestorów oraz pozyskanie środków, które mogą służyć rozwojowi lokalnemu,

- tworzenie własnych funduszy stymulacji i wspierania rozwoju lokalnego lub pozyskiwanie zewnętrznych środków na ten cel,
- utworzenie struktur organizacyjnych rozwoju lokalnego, w ramach których prowadzona będzie, w miarę kompletna i kompleksowa, obsługa podmiotów rozwoju lokalnego, od informacji wstępnej począwszy, a na ocenach efektów społecznych i ekonomicznych prowadzonej działalności skończywszy,
- rozwój kooperacji z udziałem miejscowych, istniejących i uruchamianych zakładów produkcyjnych i usługowych,
- tworzenie „przestrzeni pracy”, „inkubatorów przedsiębiorczości” i innych tego rodzaju placówek inicjujących rozwój,
- utworzenie lokalnego systemu kształcenia, doksztalcania, doskonalenia zawodowego czy przekwalifikowania itp.

Podjęcie i prowadzenie tych zadań zależne będzie od zrozumienia istoty i sensu rozwoju lokalnego, chęci działania w tym zakresie, wiedzy, pomysłowości, zasobów umożliwiających rozwój, zgromadzenia odpowiednich środków finansowych, skupienia ludzi „wokół” idei rozwoju lokalnego, stworzenia właściwego klimatu społecznego takiego rozwoju, efektywności działania istniejących struktur organizacyjnych rozwoju lokalnego.

Kierunki działań na rzecz rozwoju lokalnego mają zróżnicowany charakter. Obejmują one całe kompleksy zagadnień lub też wiążą się z rozwiązaniem bardzo konkretnych problemów lokalnych.

Do podstawowych kierunków działań samorządów w tym zakresie można zaliczyć:

- tworzenie lokalnych agencji przedsiębiorczości, wspomagających nowo powstałe firmy i służących pomocą przy przekształcaniu firm istniejących,
- stymulację rozwoju lokalnego i tworzenie systemu udogodnień dla nowo powstających firm wraz ze świadczeniami na ten cel ze środków gminnych i powiatowych,
- przygotowanie fachowe osób młodych do podejmowania własnej działalności gospodarczej (na własną rękę),
- tworzenie stowarzyszeń działających na rzecz rozwoju lokalnego,
- tworzenie lokalnych centrów informacji,
- transfer technologii umożliwiających aktywizację istniejącej siły roboczej,
- finansowanie opracowania programów rozwoju przedsiębiorczości, z których mogą korzystać młodzi mieszkańcy gminy,
- udostępnianie, do gospodarczego wykorzystania, zasobów będących we władaniu powiatu,
- tworzenie wspólnych przedsięwzięć z placówkami naukowo-badawczymi (uniwersytety i inne uczelnie) jako zaczątków parków technologicznych.

Ponadto należy wskazać na:

- wspomaganie rozwoju małych i średnich firm,
- promocję lokalnych zasobów i możliwości rozwoju oraz wspieranie lokalnej aktywności gospodarczej,
- organizowanie nowych form działalności gospodarczej, tworzenie firm partnerskich i kooperacyjnych,
- opracowywanie programów rozwoju lokalnego,
- przygotowanie zawodowe do nowych dziedzin zatrudnienia,
- rozwój usług socjalnych,
- promocja powiatu.

Wszystkie wymienione powyżej dziedziny, będące domeną władz samorządowych, wiążą się w mniejszym lub większym stopniu z tym, co nazywa się koordynacją rozwoju lokalnego. Funkcję organizatora i koordynatora rozwoju lokalnego stanowić może specjalna agencja względnie centrum rozwoju lokalnego (lub inne, odpowiednie gremium społeczne).

Struktury te choć funkcjonować powinny przy władzach powiatowych lub pracować pod nadzorem samorządu terytorialnego, w swojej gestii posiadać powinny:

- stymulowanie rozwoju lokalnego,
- doradztwo i konsultację: prawną, ekonomiczną, techniczną, technologiczną, finansową podatkową, i inną,
- opracowywanie (lub zlecanie opracowania) programów i strategii rozwoju lokalnego oraz projektów realizacyjnych poszczególnych zadań,
- koordynowanie działalności inwestycyjnej na terenie powiatu i innych działań o charakterze gospodarczym,
- gromadzenie, porządkowanie, udostępnianie i upowszechnianie informacji potrzebnej w związku z rozwojem lokalnym lub na temat rozwoju lokalnego,
- monitorowanie przebiegu rozwoju lokalnego,
- realizacja inwestycji własnych w ramach tworzenia nowych, małych i średnich firm, organizacji i poszerzania rynku, poprawy stanu infrastruktury itp.

Jest to duży zakres działań, który w każdym konkretnych warunkach przyrodniczych i społeczno - ekonomicznych zweryfikuje życie, a uzupełnią inne struktury organizacji rozwoju lokalnego, których powstania nie można ani wykluczyć, ani blokować.

W każdym przypadku agencja, centrum czy stowarzyszenie na rzecz rozwoju lokalnego powinny zatrudniać wysokiej klasy fachowców i konsultantów reprezentujących: środowiska naukowe, podmioty gospodarcze, instytucje finansowe, biura studiów i projektów, biura oraz kancelarie prawne, pracownie technologiczne, ochrony środowiska, organizacje społeczno-zawodowe i oczywiście samorząd terytorialny.

Centrum rozwoju lokalnego (biuro, agencja itp.) powinno być jednostką niekomercyjną (niedochodową), co nie oznacza darmowego świadczenia usług dla wszystkich i społecznej, nieodpłatnej pracy ekspertów. Idealnym rozwiązaniem może być samofinansowanie się tego rodzaju placówki z założeniem niewielkiego zysku, przeznaczonego głównie na działalność informacyjną, promocyjną, publikacyjną, zakup technicznych środków biurowych, wymianę doświadczeń oraz współpracę zagraniczną.

Tego rodzaju placówka powinna być konglomeratem: agencji rozwoju lokalnego, biura promocji, lokalnego centrum informacji, biura doradztwa i konsultacji oraz innych agend związanych z całokształtem działań na rzecz rozwoju lokalnego. Dla zagwarantowania działalności, w imię interesu ogólnospołecznego, znaczący udział w strukturze kierownictwa placówki oraz uprawnienia kontrolne do oceny działań posiadać powinien samorząd terytorialny.

Placówki rozwoju lokalnego funkcjonują w wielu różnych krajach świata wypełniając swoje ściśle określone funkcje. Wielość i różnorodność form organizacyjnych i kierunków ich działania sprawia, że obok wielofunkcyjnych licznie występują jednostki specjalistyczne.

Działalność tych jednostek powinna się koncentrować na:

- stymulowaniu rozwoju lokalnego i doradztwie w tym zakresie (specjaliści sektora publicznego i prywatnego),
- tworzeniu prywatno - publicznych zespołów rozwoju lokalnego,
- zaangażowaniu władz regionalnych i lokalnych w finansowanie działań na rzecz rozwoju lokalnego,

- tworzeniu programów rozwojowych dla sektora prywatnego i zagwarantowanie współpracy sfery finansowej,
- zarządzaniu, sterowaniu i koordynacji rozwoju lokalnego,
- marketingu lokalnym.

Każde z tych generalnych zadań powinno być rozpisane na wiele szczegółowych działań takich jak: studiowanie i ocena inicjatyw rozwoju lokalnego, koordynacja programów, planowanie rozwoju, tworzenie nowych miejsc pracy, zachęcanie do inwestowania i ułatwianie realizacji inwestycji, promocja powiatu i jego terenu, analiza sytuacji ekonomicznej powiatu.

Istotną rolę mogą tu odgrywać przedsiębiorstwa komunalne będące tego typu podmiotami gospodarczymi, które stanowią własność samorządu terytorialnego, wykonują prace na rzecz powiatu i gmin. Są finansowane ze środków budżetu lokalnego oraz są kontrolowane przez samorząd.

Bezpośrednio związana z życiem miasta i gminy działalność przedsiębiorstwa komunalnego przyczynia się do poprawy warunków życia mieszkańców, gwarantuje sprawność funkcjonowania infrastruktury komunalnej i całej jednostki terytorialnej. Przedsiębiorstwa komunalne są ponadto znaczącymi pracodawcami zatrudniającymi w różnych dziedzinach życia miasta wielu jego mieszkańców.

Działalność przedsiębiorstw komunalnych przynosi korzyści: pojedynczym osobom, społeczności lokalnej i gminie jako całości.

Do korzyści indywidualnych należą przede wszystkim: zatrudnienie, polepszenie sytuacji materialnej rodzin, rozwój osobowy oraz poprawa technicznych warunków życia i obsługi (woda, kanalizacja, gaz, telefon, centralne ogrzewania, oczyszczanie posesji i terenu, publiczna komunikacja miejska, tereny zielone). Korzyści społeczne to przede wszystkim zaangażowanie społeczności lokalnych w rozwój, stworzenie dodatkowych czynników rozwoju (infrastruktura techniczna), przyciągnięcie inwestorów, wzrost poczucia pewności, dowartościowanie, poprawa bezpieczeństwa osobistego i zabezpieczenia mienia itp. Korzyści gospodarcze sprowadzić zaś można do nowych dziedzin działalności gospodarczej, nowych kategorii usług (także wyrobów), nowych miejsc pracy, lokalnego obiegu pieniądza (kasy komunalne), nowych źródeł zasilania budżetu (nowi podatnicy) itp.

Niektóre rozwiązania w zakresie tworzenia i rozwijania przedsiębiorstw komunalnych dyktują potrzeby ludności, inne są pochodną zamożności osób miejscowych i przyjezdnych, jeszcze inne wynikają z walorów i zasobów środowiska. Są wreszcie i takie, które posiadają raczej przeszłościowy charakter.

2. Tworzenie „przestrzeni pracy”

Analizując problematykę przeciwdziałania bezrobociu należy zwrócić uwagę na problematykę „przestrzeni pracy”.

Mówiąc o „przestrzeni pracy” w kontekście rozwoju gospodarczego i rozwoju lokalnego trzeba uwzględnić obiekty, które zostały wzniesione i urządzone dla osób, zwłaszcza młodych, pragnących podjąć działalność gospodarczą, najczęściej nowoczesną w swym charakterze. Pewne kategorie tych „przestrzeni” noszą nazwę „inkubatorów przedsiębiorczości”.

Różne wymagania odnośnie do „przestrzeni pracy” dyktowane przez różne rodzaje działalności gospodarczej sprawiają, że tworzone obiekty cechować musi określony zakres

uniwersalności i możliwości szybkich adaptacji, stosownie do potrzeb. Czasowe użytkowanie obiektów „przestrzeni pracy” przez podejmujących działalność gospodarczą dodatkowo wymusza właściwości tego rodzaju. Chodzi bowiem o to, aby pomieszczenia użytkowane przez jednego przedsiębiorcę mogły służyć szybko innemu nawet wtedy, gdy ten drugi całkowicie zmieni dziedzinę działalności.

Podstawową zasadą funkcjonowania „przestrzeni pracy” jest jej udostępnianie dla rozpoczęcia prowadzenia nowej działalności gospodarczej, najlepiej innowacyjnej. Czas udostępniania obejmuje zwykle okres potrzebny do tzw. „rozkręcenia interesu” i uzyskania pewnej stabilności, która gwarantuje efektywność działań już poza daną „przestrzenią pracy”.

Jak każda inwestycja tak i budowa „przestrzeni pracy” wymaga analizy i oceny efektywności ekonomicznej tego przedsięwzięcia. Wprawdzie inwestycja tego rodzaju, poprzez wspieranie indywidualnych działań, ma także stymulować rozwój lokalny, jednak przed jej rozpoczęciem dokonać należy rozpoznania obejmującego: potrzeby na tego rodzaju „przestrzeń”, wielkość potrzebnej powierzchni, niezbędne wyposażenie, zakres wykorzystania, możliwości adaptacji na ten cel innych posiadanych pomieszczeń, potencjalnych użytkowników itp.

„Przestrzeń pracy”, podobnie jak każde zwiększenia powierzchni produkcyjnej, usługowej czy pomocniczej, można uzyskać poprzez budowę obiektów nowych oraz adaptację, modernizację i rozbudowę obiektów istniejących. Szczególnie korzystne wydaje się zaadaptowanie na „przestrzeń pracy” obiektów istniejących, a o czym decyduje: relatywnie niższy koszt adaptacji niżli realizacji inwestycji od podstaw, wykorzystanie istniejącego, a nie przynoszącego efektów, majątku trwałego, szybsze uruchomienie nowych funkcji, korzyści rewitalizacji, korzyści dogodnego położenia obiektu itp. Oczywiście o możliwym zakresie adaptacji decydować będzie zestawienie potrzeb „przestrzeni pracy” i technicznych możliwości adoptowanego obiektu.

Podjęcie konkretnych działań dla utworzenia w danej gminie „przestrzeni pracy” musi być poprzedzone szczegółową analizą kosztów i korzyści, w tym także wynikających z uwzględnienia lokalizacji obiektu i jego dostępności, sytuacji prawnej, własnościowej, warunków technicznych, kosztów projektowania i realizacji zabudowy itp.

Niezwykle ważną sprawą jest włączenie podejmowanych na obszarze powiatu działań w zespół przedsięwzięć wynikających ze strategii rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa. Głównym celem jest tutaj podniesienie poziomu życia mieszkańców oraz zapewnienie możliwości aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich.

W szczególności w odniesieniu do poziomu lokalnego (powiatowego) będzie to:

- kreowanie centrów rozwoju gospodarczego w miastach powiatowych,
- popieranie kształtowania się ośrodków wielofunkcyjnych w małych miastach i miejscowościach gminnych,
- wspieranie rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości,
- tworzenie dobrych warunków do inwestowania dla czynnych i potencjalnych przedsiębiorców oraz ich promocja,
- kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży oraz wsparcie dla kształcenia ustawicznego i praktycznego dorosłych,
- różnicowanie działalności gospodarczej zapewniającej alternatywne źródła dochodu w różnych działach gospodarki,
- powstanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw,
- powstanie nowych miejsc pracy (ograniczenie bezrobocia) dla ludności odchodzącej z rolnictwa oraz uzyskanie dodatkowego dochodu dla pracujących w rolnictwie w takich

- dziedzinach jak agroturystyka, gospodarka leśna, przetwórstwo rolno-spożywcze, infrastruktura techniczna i społeczna,
- uzyskanie dobrego dostępu przez inwestora do terenów, infrastruktury technicznej oraz jednostek okołobiznesowych szczególnie w miastach powiatowych,
  - uzyskanie wzrostu udziału inwestorów z zewnątrz,
  - uzyskanie systemu gwarancji i poręczeń na tworzenie nowych miejsc pracy,
  - uzyskanie wzrostu „samozatrudnienia”,
  - wykształcenie młodzieży aktywnej ekonomicznie i społecznie.

3. Kierunki gospodarowania zasobami pracy w warunkach bezrobocia

Problem gospodarowania zasobami pracy nie może być sprowadzony do „walki” z bezrobociem. Nie można postrzegać zasobów pracy tylko jako źródła problemów. Trzeba je przede wszystkim traktować w kategoriach szansy rozwojowej dla obszarów, w których są skupione i pracują lub są przygotowane i gotowe do podjęcia aktywności zawodowej. Celem dalekowzrocznej polityki zatrudnienia i rynku pracy w skali lokalnej powinno być nie tylko pełne, ale i ekonomicznie racjonalne zatrudnienie. Dlatego tak ważne jest przede wszystkim zapewnienie ludziom dostępu do edukacji na wysokim poziomie, dostosowanie przygotowania zawodowego do bieżących, a zwłaszcza przyszłych potrzeb rynku pracy, podnoszenie kwalifikacji osób już pracujących lub poszukujących zatrudnienia itd. Ważne jest też kształtowanie i utrwalanie innych, pożądaných cech pracowniczych, takich jak innowacyjność, twórczość, lojalność, umiejętność pracy w zespołach i innych. W konkurencji obszarów o dopływ kapitałów zwiększone szanse mają te, które będą m. in. oferowały dobrze przygotowane i właściwie nastawione do wykonywania swoich obowiązków kadry.

Splot nowych i przestrzennie odmiennych właściwości rynku pracy ujawnia stan struktury, kondycji ekonomicznej i zdolności rozwojowych miejscowej gospodarki. Tak więc bezrobocie, mimo że sięga korzeniami w makrosystem ekonomiczny, ma w układzie regionalnym i lokalnym niezwykle zróżnicowany i często niepowtarzalny charakter. Dlatego też niezbędne jest nowe podejście, umożliwiające stosowanie specyficznych i niekonwencjonalnych rozwiązań odpowiadających sytuacji w małych ośrodkach, a zwłaszcza wszechstronnego wzmocnienia ogniw samorządu terytorialnego.

Działania ograniczające bezrobocie i wszystkie inne przedsięwzięcia na rzecz ożywiania miejscowej gospodarki mogą być podejmowane przez zainteresowanych partnerów w sposób spontaniczny i doraźny. Preferować należy jednak postępowanie bardziej usystematyzowane, a więc mające oparcie w metodycznie przygotowanych programach:

- a. Działalność poprzedzona rzetelną oceną sytuacji (diagnozą), ustaleniem głównych i pobocznych celów, określeniem zadań warunkujących zbliżanie się do nakreślonych celów, zaprojektowaniem konkretnych przedsięwzięć sprzyjających gospodarce i lokalnemu rynkowi pracy, uzgodnieniem roli partnerów społecznych oraz formy koordynacji ich działań, próby zbilansowania kosztów zamierzeń z wewnętrznymi i zewnętrznymi źródłami zasilania – wszystko to może znakomicie podnieść skuteczność podejmowanych wysiłków.
- b. Dobrze przygotowany i realizowany program rozwoju lokalnej gospodarki i równoważenia jej rynku pracy może wskazywać na rysujące się szanse i zagrożenia (funkcja prognostyczno – ostrzegawcza), inspirować łańcuch uzgodnionych przedsięwzięć

pozytywnie zmieniających gospodarkę i zwiększających szanse zatrudnienia (funkcja kreatywno – koordynacyjna), pobudzać energię lokalnych społeczności i kierować ją na radzenie sobie z kłopotami (funkcja integracyjno – motywacyjna), utrwaląc opinie o rejonie jako obszarze aktywnym, stwarzającym dogodne warunki dla inwestorów (funkcja promocyjna).

- c. Świadome programowanie zmian (restrukturyzacji) lokalnych gospodarek, w połączeniu z koniecznym zewnętrznym zasilaniem (finansowym i innym), jest konieczne dla osłabienia typowych dla gospodarki rynkowej tendencji dla nadmiernej polaryzacji „ekonomicznej jakości” różnych rejonów, a zwłaszcza tworzenia obszarów trwale opóźnionych w rozwoju, pozbawionych szans wyjścia z pogłębiającej się depresji.
- d. Na celowość projektowania i wdrażania lokalnych programów przełamania stagnacji gospodarczej i aktywizacji rynków pracy wskazują doświadczenia bardziej w tej mierze zaawansowanych gospodarek zachodnich. Przejawem nasilającego się przekonania o potrzebie tego typu programów w Polsce jest fakt, że coraz więcej gmin podejmuje z własnej inicjatywy tego typu prace programowe.
- e. Program lokalny konkretyzując cele, środki, wykonawców itp. stanowić powinien podstawę strategii prowadzącej do poprawy kondycji miejscowej gospodarki i lokalnego rynku pracy. Program taki powinien odpowiadać następującym cechom:
  - Kompleksowy, wielostronny charakter. Oznacza to, że założenia programowe i projektowane środki nie mogą ograniczać się tylko do rynku pracy. Muszą obejmować zarys restrukturyzacji i rozwoju miejscowej gospodarki w najszerszym tego słowa znaczeniu. Skutki tych zmian w sferze zatrudnienia (zwiększona oferta różnego typu miejsc pracy) powinny przyczyniać się do równoważenia rynku pracy. Równocześnie wszystkie instrumenty i środki polityki rynku pracy powinny wspierać aktywizujące zamierzenia programu.
  - Optymalny zasięg przestrzennych lokalnych programów. Uwzględniając istnienie wzajemnych powiązań małych rynków pracy i przemieszczeń zasobów pracy (dojazdy), w praktyce program powinien obejmować grupę gmin. W wielu przypadkach może to być tzw. rejon zatrudnieniowy wyznaczony przez zasięg działania powiatowego urzędu pracy. Nie wyklucza to naturalnie inicjatyw dotyczących tylko oddzielnych gmin, zwłaszcza miejsko – wiejskich lub większych obszarów.
  - Właściwy horyzont czasowy. Skala problemów i naturalna inercja procesów gospodarczych determinuje programowanie działań na okres kilku (4 – 5 lat). Mogą być także szkicowane scenariusze wybiegające w dalszą przyszłość.
  - Łączenie wiedzy i profesjonalnego warsztatu w toku opracowania i wdrażania programów, z możliwie najszerszym wykorzystaniem opinii i inicjatyw miejscowej społeczności.

Stopień realizacji zamierzonych celów zależy od wielu czynników, zwłaszcza licznych uwarunkowań zewnętrznych o charakterze makroekonomicznym. Można jedynie zapewnić, że działania zaprogramowane, aczkolwiek nie gwarantują sukcesu, nigdy nie są szkodliwe. Ważną rolę odgrywają różnorodne inicjatywy możliwe do podjęcia przez lokalne władze samorządowe. Jedną z nich jest lokalna promocja gospodarcza zmierzająca do doskonalenia struktur społeczno – gospodarczych. Dodatkowo zaliczyć można do niej wszelką aktywność w ramach polityki lokalnej oraz niektóre programy gminne.

Komunalna promocja gospodarcza obejmuje tradycyjną aktywność gmin w zakresie wspierania sektora prywatnego. Chodzi tutaj przede wszystkim o:

- lokalizację przedsiębiorstw w regionie,
- opiekę, doradztwo i promocję miejscowych przedsiębiorstw,
- popieranie nowych lokalnych przedsięwzięć.

Promocja gospodarcza gmin jest z jednej strony ich samodzielną działalnością polegającą na wspieraniu realizacji własnych celów rozwoju. Z drugiej strony gminy odgrywają istotną rolę w realizacji programów powiatowej promocji gospodarczej, przy czym działalność ta obejmuje zarówno sektor prywatny, jak i publiczny. Lokalna promocja gospodarcza z punktu widzenia efektów zatrudnieniowych powinna obejmować:

- wpływ na zmniejszenie rozmiarów bezrobocia w powiecie,
- zintegrowanie ze strategią komunalnej polityki zatrudnienia w charakterze instrumentu uwzględniającego specyficzne warunki środowiska.

4. Instrumenty rozwoju lokalnego w sferze przeciwdziałania bezrobociu

W oddziaływaniu na proces rozwoju lokalnego organy samorządu terytorialnego mogą posługiwać się różnego rodzaju narzędziami, za pomocą których powinny one zapewniać skuteczne realizowanie wysuwanych celów. Narzędzia te mają być przystosowane do zadań dwojakiego rodzaju:

- identyfikacji występujących w poszczególnych regionach i mikroregionach problemów, kierunków oddziaływań i sposobów przeprowadzania poszczególnych operacji,
- wprowadzania w życie dokonanych ustaleń i programów, a więc skłaniania podmiotów gospodarczych do postępowania odpowiadającego wysuniętym kierunkom rozwoju.

Narzędzia oddziaływania samorządów terytorialnych na rozwój lokalny można sklasyfikować jako narzędzia oddziaływania bezpośredniego i oddziaływania pośredniego. Poprzez bezpośrednie oddziaływanie uzyskuje się jednoznaczny efekt oczekiwanych postaw podmiotów co do decyzji organów samorządu terytorialnego. W ramach tej grupy podstawowe znaczenie mają akty prawno – administracyjne, które określają reguły postępowania obowiązujące wszystkie jednostki społeczne, a zwłaszcza inwestorów, wprowadzających zmiany w sposobach użytkowania zabudowy terenów i lokalizacji inwestycji budowlanych, dopuszczenia, zakazu lub ograniczenia określonych rodzajów produkcji i technologii. W zbiorze narzędzi bezpośredniego oddziaływania istotną rolę odgrywają narzędzia związane z finansowymi zachętami dla powstawania przedsiębiorstw i tworzenia nowych miejsc pracy lub do utrzymania poziomu zatrudnienia na dotychczasowym poziomie.

Kolejna grupa narzędzi bezpośredniego oddziaływania organów samorządu terytorialnego związana jest z zarządzanymi przez nie lokalnymi usługami publicznymi. Wybór określonej formy zależy od:

- rozmiarów prowadzonej działalności, zależnej w głównej mierze od wielkości obsługiwanej jednostki osadniczej,
- rodzaju działalności oraz właściwego jej poziomu kapitałochłonności,
- warunków lokalnych,
- ogólnej sytuacji gospodarczej kraju, a zwłaszcza poziomu inflacji.

Działalność samorządu terytorialnego w sferze użyteczności publicznej dopuszcza różne jej formy organizacyjno – prawne. Według standardów europejskich, do stosowanych w praktyce form i narzędzi oddziaływania bezpośredniego na wykonywane lokalne usługi publiczne zaliczyć należy zwłaszcza:

- zarząd publicznoprawny (jednostki budżetowe, zakłady budżetowe, przedsiębiorstwa własne gminy),
- zarząd prywatnoprawny (spółki prawa handlowego gminy, spółki prawa handlowego o kapitale mieszanym).

W zbiorze narzędzi bezpośredniego oddziaływania istotną rolę odgrywają przedsięwzięcia podejmowane bezpośrednio przez organy samorządu terytorialnego, występujące w roli dysponenta nakładów kapitałowych lub uczestnika inwestycji wspólnych z kapitałem prywatnym. Do tego typu przedsięwzięć należą zwłaszcza inwestycje publiczne w dziedzinie infrastruktury technicznej i społecznej, które podnosząc stan zagospodarowania gminy, są źródłem różnych korzyści zewnętrznych dla przedsiębiorców. Organy samorządu terytorialnego mogą też organizować i realizować roboty publiczne, które tworząc doraźne miejsca pracy i wpływając na redukcję bezrobocia, mogą równocześnie służyć porządkowaniu i lepszemu zagospodarowaniu miast.

Narzędzia bezpośredniego oddziaływania najczęściej przybierają formę parametrów sterowania ekonomicznego procesami zmian strukturalnych w powiecie, mieście czy gminie. Narzędzia te dominują w warunkach zdecentralizowanej gospodarki rynkowej o ukształtowanych demokracjach lokalnych i mają służyć zachęcaniu przedsiębiorców do inwestycji i rozszerzania działalności na wybranych obszarach i ograniczenia zainteresowania przedsiębiorców działalnością uznawaną na pewnych obszarach za niepożądaną.

Spośród narzędzi pośredniego oddziaływania jednymi z najskuteczniejszych są podatki i opłaty lokalne. Wśród pośrednich narzędzi oddziaływania na rozwój lokalny ważną rolę odgrywa doradztwo w zakresie badań i studiów rynku, wyboru lokalizacji, możliwości i warunków uzyskania pozwoleń i licencji na prowadzenie działalności oraz obsługa informacyjna przedsiębiorców i inwestorów, polegająca na gromadzeniu i opracowywaniu danych dotyczących powiatu, a przydatnych przy podejmowaniu decyzji ekonomicznych.

Obszarem szczególnego zainteresowania i stosowania instrumentów bezpośredniego i pośredniego oddziaływania organów samorządu terytorialnego na gospodarkę w skali lokalnej powinno się stać rozwijanie nowych oraz przebudowa istniejących lokalnych usług publicznych. Działalność gospodarcza zlokalizowana na obszarze określonej jednostki terytorialnej jest dla niej korzystna, a wynikającą z tego założenia praktyką jest przyciąganie firm, przedsiębiorstw i innych rodzajów działalności na swój teren, co ma zwiększyć zatrudnienie i dochody ludności, lokalną bazę podatkową, pobudzić aktywność gospodarczą. Świadczone na wysokim poziomie lokalne usługi publiczne stają się więc cennym katalogiem zachęt dla przyciągania nowej i ekspansji istniejącej bazy ekonomicznej, kreującym jednocześnie dany obszar jako sprzyjający działalności gospodarczej.

Potencjalnymi instrumentami, które mogłyby poszerzyć istniejący katalog narzędzi oddziaływania na gospodarkę w skali lokalnej są koncesje komunalne.

Koncesja, będąca formą kontraktu, czyli umowy zawieranej między organami administracji publicznej a podmiotem z reguły prywatnym, może stać się narzędziem, gwarantem interesów wspólnot lokalnych w zakresie realizacji zadań komunalnych o charakterze użyteczności publicznej. Podstawowym zabezpieczeniem prowadzenia działalności na mocy koncesji jest udzielanie jej w formie przetargu oraz zastrzeżenie o jej odebraniu na mocy jednostronnej decyzji organu samorządu terytorialnego, w przypadku

wykonywania usług publicznych niezgodnie z zawartą umową. W umowie tej organy samorządu terytorialnego określają warunki pozwalające zapewnić dostępność do usług publicznych na odpowiednim poziomie, w sposób ciągły, zapewniający utrzymanie i rozwój infrastruktury. Koncesja udzielana na czas określony, odpowiednio długi, jest jednocześnie gwarancją dla koncesjonariusza inwestującego w przedsięwzięcie własne środki.

Dla rozwoju lokalnego istotne znaczenie mają narzędzia wspierające lokalną przedsiębiorczość. Zadaniem władz lokalnych może być podejmowanie konkretnych działań związanych ze wspieraniem przedsiębiorczości na danym terenie i stosowanie instrumentów uwzględniających specyfikę danego obszaru, ukierunkowanych na konkretne grupy podmiotów gospodarczych. Podstawowymi celami działań wspierających przedsiębiorczość na danym terenie może być tworzenie nowych miejsc pracy i utrzymywanie dotychczasowych, poprawa stopnia zaspokojenia potrzeb wspólnot lokalnych, przyciąganie biznesu z zewnątrz oraz tworzenie wizerunku gminy (miasta) sprzyjającego przedsiębiorczości.

Narzędzia wspierania przedsiębiorczości mogą przybrać różnorodną formę, uzależniona od specyfiki danego obszaru, niemniej jednak najbardziej powszechne, to: ułatwienia lokalizacyjne, zwolnienia i umorzenia podatków lokalnych, pomoc w tworzeniu centrów pomocy małemu biznesowi, ośrodków przedsiębiorczości, innowacji i technologii oraz organizacja szkoleń i banków informacji. Organy samorządu terytorialnego wykorzystując te narzędzia oddziaływania na gospodarkę w skali lokalnej, mogą doprowadzić do sytuacji, w której dany teren będzie stanowił bardziej atrakcyjne miejsce do rozpoczynania rozszerzania działalności gospodarczej.

Podstawowym czynnikiem mającym wpływ na rozwiązywanie problemów bezrobocia na lokalnych rynkach pracy jest rozwój działalności gospodarczej w mieście i gminach. Poza makroekonomicznymi instrumentami stymulującymi ten rozwój, ważne znaczenie mają inicjatywy samorządów lokalnych w formie podejmowania zadań publicznych i stosowania instrumentów aktywizujących lokalną gospodarkę. Potencjalnymi instrumentami bezpośredniego oddziaływania, które dotychczas były wykorzystywane sporadycznie, są inwestycje infrastrukturalne, umożliwiające powstanie nowych miejsc pracy (szczególnie okresowych), organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych, oddziaływanie na zmiany w kierunkach kształcenia młodzieży w miejscowych szkołach ponadpodstawowych, tworzenie infrastruktury instytucjonalnej sprzyjającej podejmowaniu inicjatyw lokalnych. Szerokie zastosowanie tych instrumentów do realizacji oddziaływań na gospodarkę w skali lokalnej jest utrudnione ze względu na ograniczone środki finansowe będące w dyspozycji organów samorządu terytorialnego, ustawowe ograniczenie działalności gospodarczej samorządów lokalnych. Organy samorządu terytorialnego powinny włączać się do hamowania wzrostu bezrobocia na swoim terenie między innymi poprzez: umarzenie lub odraczenie terminów płatności podatkowych na rzecz budżetu gminy, obniżanie stawek podatku od nieruchomości podmiotom gospodarczym zagrożonym upadłością, udzielanie poręczeń kredytowych, udostępnianie wolnych obiektów produkcyjnych, biurowych, chętnym do podjęcia działalności gospodarczej czy też okresowe partycypowanie w kosztach zatrudnienia pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy. Współuczestnictwo organów samorządu terytorialnego w ograniczaniu stopy bezrobocia pozwoli, jak się wydaje, zrationalizować wydatki budżetowe z Funduszu Pracy na aktywne formy zwalczania bezrobocia oraz zwiększyć skuteczność podejmowanych działań.

Należy podkreślić, że doświadczenia w funkcjonowaniu samorządu lokalnego wskazują na konieczność porządkowania i poszerzania katalogu oddziaływania samorządu terytorialnego na gospodarkę w skali lokalnej. Przemawia za tym zróżnicowanie lokalne procesu transformacji

systemowej, ocena istniejącego zagospodarowania i zainwestowania infrastruktury społecznej i technicznej w układzie przestrzennym oraz skala bezrobocia na lokalnym rynku pracy. Wymagać to będzie od samorządu powiatowego i gminnego wielokierunkowych działań na rzecz aktywizacji rozwoju lokalnego, a tym samym ograniczenia skutków bezrobocia na obszarze będącym w zasięgu oddziaływania Powiatowego Urzędu Pracy.

III. Działania samorządu powiatowego przewidywane na rok 2003

Podobnie jak w poprzednich latach, podstawowym źródłem pozyskiwania środków na aktywizację zawodową bezrobotnych jest Fundusz Pracy. Jednak Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 marca 2003 r. w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie, dopuszcza kilka możliwości pozyskania środków przez samorząd powiatowy, są to m.in.:

- „podstawowe” środki, obliczone wg algorytmu zawartego w Rozporządzeniu, przyznawane przez samorząd województwa dla powiatu,
- rezerwa będąca do dyspozycji samorządu województwa w wysokości 7 % środków algorytmicznych,
- programy specjalne, których koszty nie przekraczają 10 % funduszu będącego do dyspozycji samorządu powiatowego,
- rezerwa Ministra Gospodarki, Pracy i polityki Społecznej stanowiąca 10 % planu Funduszu Pracy.

Ponadto, wzorem roku 2002, Fundusz Pracy może być zasilony środkami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z przeznaczeniem na aktywizację zawodową absolwentów zamieszkałych na wsi, a w szczególności na terenach po byłych PGR-ach.

Coraz większą rolę w aktywizowaniu bezrobotnych odgrywa Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW), realizowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu oraz wybranych przez niego w drodze przetargów wykonawców. Niestety w tym programie samorząd powiatowy oraz Powiatowy Urząd Pracy mogą tylko odgrywać rolę informacyjną.

1. Środki FP przyznane na podstawie algorytmu

Środki przyznawane wg algorytmu, tzn. na podstawie §2, ust. 1, pkt. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 marca 2003r. (Dz. U. Nr 49, po. 409 z 2003r.) stanowią najważniejszą i największą część finansów jaką ma do dyspozycji samorząd powiatowy na aktywizację zawodową bezrobotnych. Po raz pierwszy w roku 2003, limit ustalany przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, jest przekazywany do samorządu województwa a następnie rozdzielony do dyspozycji powiatów. Kwota środków FP ustalona dla województwa kujawsko-pomorskiego na finansowanie programów aktywnego przeciwdziałania bezrobociu w roku 2003 wynosi 89,1 mln zł.

W dniu 3 lutego 2003 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął „Kryteria podziału środków Funduszu Pracy dla samorządów powiatowych na finansowanie programów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu oraz finansowanie innych fakultatywnych zadań”. W wyniku ww. kryteriów dla powiatu radziejowskiego ustalony został limit środków FP w wysokości **1.960.900 zł**.

Podstawowymi kryteriami podziału środków w wyniku, których ustalono tę kwotę były:

- skala bezrobocia mierzona liczbą bezrobotnych wg stanu na dzień 31.12.2002 r.,
- natężenie bezrobocia mierzone wskaźnikiem stopy bezrobocia,

- skala bezrobocia absolwentów mierzona udziałem w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych,
- udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych,
- wskaźnik płynności rynku pracy (stosunek liczby bezrobotnych, którzy podjęli pracę do liczby nowo zarejestrowanych).

Większość wymienionych wskaźników nie odbiegała od średniej wojewódzkiej, a niektóre były od niej niższe, jak np. stopa bezrobocia czy udział bezrobotnych absolwentów. W rezultacie – limit przyznany dla powiatu radziejowskiego jest jednym z najniższych w województwie kujawsko-pomorskim.

Podział środków algorytmicznych został dokonany przy udziale Powiatowej Rady Zatrudnienia, uwzględnia on wydatki będące zobowiązaniami z poprzedniego roku oraz tworzenie nowych możliwości aktywizacji osób bezrobotnych.

1.1. Pożyczki

Przy limicie środków Funduszu Pracy, jaki został przydzielony dla powiatu, ustalono, że nie ma możliwości udzielania pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla bezrobotnych oraz na tworzenie nowych miejsc pracy dla pracodawców. Kwoty jakie zaabsorbowałyby przy udzielaniu pożyczek nie pozwoliłyby na tworzenie miejsc pracy w ramach prac interwencyjnych, staży absolwenckich czy szkoleń. Jedna pożyczka w wysokości np. 30 tys. zł to 14 miejsc w ramach prac interwencyjnych

1.2. Prace interwencyjne

Duży popyt na prace interwencyjne ze strony pracodawców oraz to, że jest to stosunkowo tani i skuteczny instrument w pozyskiwaniu nowych – stałych miejsc pracy, spowodował, że limit dla tej formy aktywizacji został ustalony na wysokim poziomie – **600 tys. zł**, stanowi to 30,6 % ogółu przyznanych środków. Przy uwzględnieniu zobowiązań z 2002 roku, realne jest stworzenie ok. **150** nowych miejsc w ramach prac interwencyjnych z czego, jak zakłada się w umowach zawieranych z pracodawcami, min. 50% skierowanych bezrobotnych ma szansę na stałe zatrudnienie.

1.3. Roboty publiczne

Roboty publiczne nie są skuteczną formą pomocy dla bezrobotnych w rozumieniu wskaźników efektywności służb zatrudnienia. Bardzo rzadko zdarza się aby osoby kierowane do wykonywania robót publicznych uzyskały stałe zatrudnienie. Jednak niskie kwalifikacje, długotrwale bezrobocie oraz powiększające się obszary biedy i ubóstwa, zmuszają samorządy do ich organizowania. Środki z Funduszu Pracy przeznaczane są najczęściej na całkowite wynagrodzenia i składki ZUS dla bezrobotnych skierowanych na roboty publiczne, natomiast środki finansowe samorządów wykorzystywane są na pozostałe koszty organizowanych robót.

W bieżącym roku na organizację robót publicznych zaplanowano 8,3 % ogólnego limitu środków Funduszu Pracy, tj. kwotę **163.800 zł**. Pozwoli to na skierowanie ok. **47** bezrobotnych w większości do prac trwających 3 miesiące. Organizatorami robót publicznych, poza urzędami gmin, są szkoły ponadgimnazjalne, Zarząd Dróg Powiatowych, a także Starostwo Powiatowe i Powiatowy Urząd Pracy.

1.4. Szkolenia

Szkolenia cieszą się dużym zainteresowaniem wśród osób bezrobotnych, w poprzednich latach najbardziej „oblegane” były szkolenia grupowe organizowane przez PUP, takie jak: obsługa komputera, kurs księgowości, prowadzenie działalności gospodarczej. Efektywność tych kursów była jednak bardzo niska. W związku z tym na rok 2003 zaplanowano tylko szkolenia indywidualne dla osób, które przedstawiają uprawdopodobnienie zatrudnienia, a pracodawca, który zobowiązuje się do zatrudnienia tego bezrobotnego, zawrze umowę trójstronną z Powiatowym Urzędem Pracy i jednostką szkolącą. Takie rozwiązanie daje niemal stuprocentową pewność, że przeszkolony bezrobotny uzyska stałe zatrudnienie.

Ponadto, bezrobotni mogą brać udział w szkoleniach grupowych organizowanych ze środków Banku Światowego w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich.

Na rok 2003 zarezerwowano kwotę **30 tys. zł**, powinno to zabezpieczyć zapotrzebowanie na szkolenia indywidualne dla ok. **20** osób.

1.5. Aktywizacja zawodowa absolwentów

W I półroczu 2002 r., w oparciu o Strategię Gospodarczą Rządu RP oraz Program Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do 2010 roku, opracowano program **Program Aktywizacji Zawodowej Absolwentów „Pierwsza Praca” w województwie kujawsko-pomorskim**. Program obejmuje różne formy aktywizacji tej grupy od: poradnictwa i informacji zawodowej, poprzez szkolenia i staże zawodowe do zatrudnienia subsydiowanego oraz pomocy w podejmowaniu działalności gospodarczej. W powiecie radziejowskim również realizowano program „Pierwsza Praca”. W limicie na rok 2003 została wydzielona kwota na kontynuację programu z 2002 roku w kwocie **70 tys. zł**.

Następną pozycją w limicie środków Funduszu Pracy dotyczącą absolwentów jest realizacja programu „Moja Gmina w Unii Europejskiej”. Program ten zakłada organizację staży zawodowych dla absolwentów z wyższym wykształceniem w Gminnych Ośrodkach Informacji Europejskiej. W każdej gminie powiatu radziejowskiego staż odbywa dwóch absolwentów, czas trwania prac wyznaczono na okres od 1 marca do 30 czerwca 2003 r.. W celu sfinansowania tych staży zarezerwowano kwotę **37.100 zł**.

Na zadania związane z zatrudnianiem, organizacją staży zawodowych, zwrotem kosztów dojazdu do pracy i na staż, zwrotem kosztów badań lekarskich i stypendiów dla kontynuujących naukę w roku 2003 przeznaczono kwotę **500 tys. zł**.

Szacuje się, że z różnych form aktywizacji skorzysta ok. **200** absolwentów.

Łączne koszty zadań związanych z aktywizacją zawodową absolwentów w 2003 r. wynosić będą **607.100 zł**.

1.6. Zatrudnianie pracowników młodocianych

W 2003 r. po raz pierwszy środki Funduszu Pracy przeznaczone na refundację zatrudnienia pracowników młodocianych są limitowane. Dotychczas refundacje przekazywane były pracodawcom we wnioskowanej wysokości, bez zawierania dodatkowych umów. Zmiana Ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu daje możliwość uzyskania refundacji za zatrudnionych pracowników młodocianych tylko w przypadku zawarcia stosownej umowy pomiędzy pracodawcą a Powiatowym Urzędem Pracy, wykonującym zadania Starosty. Ponadto, z finansowania będą wyłączone niektóre grupy zawodów, w których będzie prowadzone przygotowanie zawodowe pracowników młodocianych.

Na refundację kosztów zatrudnienia pracowników młodocianych w 2003 r. przeznaczono kwotę **560 tys. zł**, ustaloną na podstawie wykonania wydatków w 2002 roku.

2. Roboty publiczne finansowane z rezerwy będącej do dyspozycji samorządu województwa

Powiatowy Urząd Pracy w imieniu Starostwa Powiatowego w Radziejowie wystąpił do Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego z wnioskiem o wsparcie środkami Funduszu Pracy będącymi w rezerwie samorządu województwa.

Projekt „**Zatrudnienie okresowe – Radziejów 2003**” zakłada organizację robót publicznych dla osób spełniających następujące warunki:

- osoby są długotrwale bezrobotne – pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy,
- oboje małżonkowie nie pracują,
- osoby nie korzystały w ostatnich 12 miesiącach z żadnych form aktywizacji zawodowej.

Planowane prace do wykonania dotyczą:

- **melioracji**, wykonywanych na terenie gmin: Radziejów, Osiećciny, Bytoń, Piotrków Kujawski i Dobre.

Prawidłowe melioracje nie były wykonywane przez okres 10 ostatnich lat, te które były robione zostały wykonane powierzchownie. Obecnie muszą być wykonane w celu poprawy stanu technicznego infrastruktury rolnej odprowadzającej wody powierzchniowe, co wpłynie na poprawę regulacji stosunków wodnych a także wzrost produkcji rolnej.

- **ochrony środowiska**, na terenie gmin Bytoń i Topólka.

W sezonie letnim przebywa na terenie ww. Gmin kilkanaście tysięcy ludzi w ramach rekreacji i wypoczynku. Zlokalizowanych jest około 2000 działek rekreacyjnych. Ze względu na rozległy teren konieczna jest stała obsługa komunalna.

Zatrudnieni bezrobotni pomogą w porządkowaniu terenów związanych z rekreacją i wypoczynkiem. Ich praca przyczyni się do zmniejszenia zanieczyszczenia i degradacji obszarów związanych z wypoczynkiem.

- **turystyki**, na terenie miasta Radziejów.

Jedną z niewielu możliwości wykorzystania wolnego czasu przez mieszkańców Radziejowa jest czynny wypoczynek w lesie komunalnym należącym do miasta. Jest to miejsce wycieczek dla mieszkańców, dlatego konieczne jest odbudowanie i wyznaczenie nowych ścieżek pieszych i rowerowych, które ograniczą niekontrolowane poruszanie się po lesie. Zwiększy to także bezpieczeństwo przeciwpożarowe oraz zapobiegnie degradacji środowiska.

- *opieki społecznej*, na terenie gminy Bytoń.

Władze gminy Bytoń sygnalizują niedostateczne kadrowe zabezpieczenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, zatrudnieni bezrobotni, przynajmniej krótkookresowo, pozwolą uporać się z dużą liczbą podopiecznych.

Wykonywane prace:

- opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi na terenie gminy Bytoń,
- sporządzanie wywiadów środowiskowych,
- pomoc stałym pracownikom GOPS w ustalaniu prawa do świadczeń z opieki społecznej.

Wnioskowane i możliwe do uzyskania środki Funduszu Pracy wynoszą **164.200 zł**, zakłada się, że skierowanych do wykonywania robót zostanie **58** osób, z czego 10 bezrobotnych uaktywni się na rynku pracy i nie wróci do rejestru.

Rezultaty jakie zamierza się uzyskać to:

- poprawa stanu technicznego urządzeń infrastruktury rolnej co wpłynie na poprawę stosunków wodnych a także wzrost produkcji rolnej,
- ochrona środowiska to poprawa stanu sanitarnego lasu oraz powstrzymanie postępującej degradacji środowiska nad jeziorami: Głuszyńskim, Kamienieckim i Chalno,
- odbudowanie i wyznaczenie nowych ścieżek pieszych i rowerowych w lesie miejskim w Radziejowie a także zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz zapobieganie degradacji środowiska,
- wsparcie kadrowe dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytoniu, co oznacza należyta opiekę nad klientami tego ośrodka.

Szczegółowe informacje dotyczące wykonywanych zadań, kosztów i zatrudnienia przedstawi tabela 15.

Tabela 15. Działania podejmowane w projekcie „Prace okresowe – Radziejów 2003”

Nazwa działania	Wnioskowana kwota (w zł)	Planowana liczba osób objętych działaniem	Planowana liczba osób po zakończeniu działań	Rodzaj wykonywanych prac	Informacje o partnerach społecznych (z kim planowane jest zawarcie umów)	Okres realizacji
Zatrudnienie długoterwale bezrobotnych w ramach robót publicznych	19.950	7	2	Melioracje	Urząd Gminy Radziejów	3 miesiące
Zatrudnienie długoterwale bezrobotnych w ramach robót publicznych	8.550	3	0	Melioracje	Urząd Gminy Bytoń	3 miesiące
	5.700	2	0	Ochrona środowiska – likwidacja dzikich wysypisk śmieci		
	5.700	2	0	Opieka społeczna		
Zatrudnienie długoterwale bezrobotnych w ramach robót publicznych	27.400	10	2	Melioracje	Urząd Gminy Osiećciny	3 miesiące
Zatrudnienie długoterwale bezrobotnych w ramach robót publicznych	28.500	10	2	Melioracje	Urząd Miasta i Gminy Piotrków Kujawski	3 miesiące

Nazwa działania	Wnioskowana kwota (w zł)	Planowana liczba osób objętych działaniem	Planowana liczba osób po zakończeniu działań	Rodzaj wykonywanych prac	Informacje o partnerach społecznych (z kim planowane jest zawarcie umów)	Okres realizacji
Zatrudnienie długotrwałe bezrobotnych w ramach robót publicznych	19.950	7	2	Melioracje	Urząd Gminy Radziejów	3 miesiące
Zatrudnienie długotrwałe bezrobotnych w ramach robót publicznych	22.800	8	0	Melioracje	Gminna Spółka Wodna Dobrze	3 miesiące
Zatrudnienie długotrwałe bezrobotnych w ramach robót publicznych	25.650	9	0	Turystyka	Urząd Miasta Radziejów	3 miesiące
Zatrudnienie długotrwałe bezrobotnych w ramach robót publicznych	19.950	7	2	Ochrona środowiska – likwidacja dzikich wysypisk śmieci	Urząd Gminy Topólka	3 miesiące
Razem	164.200	58	10			

3. Program specjalny „Kobiety na start”

Według stanu na koniec I kwartału w 2003 r. w PUP w Radziejowie zarejestrowanych było 5321 bezrobotnych, 2576 osób to kobiety, tylko 907 osób (296 kobiet) miało prawo do zasiłku. Liczba osób długotrwale bezrobotnych wynosiła 2952, w tym kobiety pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy – 1654. Wśród zarejestrowanych kobiet 392 osoby to kobiety w wieku powyżej 45 roku życia. W liczbie tej 277 kobiet charakteryzuje się bezrobociem długotrwałym. Osoby pozostające bez pracy dłużej niż 12 miesięcy (długotrwale bezrobotni) stanowią ponad 55 % populacji.

Uczestnikami programu będą bezrobotne kobiety powyżej 45 roku życia, pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy, zamieszkujące obszary wiejskie. Dodatkowym kryterium doboru będzie kryterium dochodowe i socjalne w rodzinie. Końcowa kwalifikacja uczestników programu nastąpi w wyniku indywidualnych rozmów pracownika PUP (pośrednika, doradcy zawodowego) z bezrobotną należącą do grupy docelowej. W trakcie rozmowy bezrobotna zostanie zapoznana z celami programu, korzyściami, jakie odniesie z tytułu uczestnictwa w programie, jego istotę i warunki uczestnictwa. Rozmowa uwieńczona zostanie złożeniem ustnej deklaracji (o znaczeniu moralnym, co oznacza, że zerwanie jej nie spowoduje żadnych konsekwencji prawnych dla stron) uczestnictwa w programie. W ten sposób grupa uczestniczek programu, na której skoncentrujemy działania wynosić będzie 46 osób.

Mając na uwadze strukturę bezrobocia w powiecie - praca w ramach wdrażanego programu specjalnego stanowić będzie istotny sposób pozyskania zatrudnienia. Dzięki powyższym działaniom można kobiety długotrwale bezrobotne zaktywizować lub ponownie wprowadzić na rynek pracy.

Realizacja programu specjalnego wiąże się z udziałem wielu partnerów, którzy mają do odegrania istotną rolę, ich zaangażowanie wpływa na powodzenie proponowanych przedsięwzięć, najważniejsi z nich to:

- 1) **PUP** – nabór uczestniczek do programu i przedsięwzięć realizowanych w ramach programu;
  - nawiązywanie kontaktów z pracodawcami zainteresowanymi udziałem w programie;
  - współdziałanie z organami administracji samorządowej w powiecie radziejowskim oraz ośrodkami pomocy społecznej w naborze uczestniczek do przedsięwzięć;
  - dokonywanie okresowych analiz i przygotowywanie sprawozdań z realizacji programu;
  - koordynacja i pilotaż realizowanego programu, finansowanie;
- 2) **Zakłady pracy** – utworzenie stałych miejsc pracy dla kobiet, podnoszenie kwalifikacji uczestniczek programu i ich zatrudnienie; aktywizacja zawodowa uczestniczek programu zgodnie z treścią umów zawartych z PUP;
- 3) **Organy administracji samorządowej** – stworzenie klimatu współpracy.
- 4) **Ośrodki Pomocy Społecznej** – współdziałanie w naborze uczestniczek do programu, bieżąca współpraca z PUP.

Mając na uwadze to, że długotrwale bezrobotnych kobiet w wieku powyżej 45 lat zarejestrowanych jest 277, natomiast środki finansowe i możliwości pracodawców pozwalają na zatrudnienie grupy 46 osób, ustalone zostały kryteria przy identyfikacji grupy ryzyka:

- 1) terytorialne – bezrobotne kobiety zamieszkałe na obszarach wiejskich, na terenie powiatu radziejowskiego;
- 2) kryterium czasu pozostawania bez pracy – bezrobotne kobiety pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy, długotrwale bezrobotne;
- 3) społeczne – w szczególności kobiety z rodzin, w których oboje małżonkowie nie pracują oraz rodzin zagrożonych ubóstwem, patologia społeczną.

Faza realizacji obejmuje organizację prac okresowych u pracodawców trwających średnio 5 – 6 miesięcy z refundacją miesięczną wynagrodzenia w wysokości 700,00 zł oraz składki na ubezpieczenie społeczne od tej kwoty za każdą zatrudnioną bezrobotną.

Następnie pracodawca zobowiązany jest zatrudnić wszystkich skierowanych bezrobotnych na czas określony, co najmniej 6 miesięcy po zakończeniu prac okresowych.

Umowy będą zawierane z zachowaniem zasad racjonalnego wydatkowania środków Funduszu Pracy. Przewidywane zatrudnienie po zakończeniu prac okresowych będzie kształtować się na poziomie ok. 90 %, tj. 41 długotrwale bezrobotnych kobiet będzie miało szansę na podjęcie stałej pracy.

Budżet programu oraz szczegółowe informacje zawiera tabela 16.

Tabela 16. Kalkulacja kosztów programu specjalnego: „Kobiety na start” realizowanego w Powiecie Radziejowskim w 2003 r.

Zadania	Koszty (zł)			RAZEM
	środki finansowe budżetu PUP	środki finansowe z FP	środki finansowe podmiotów gospodarczych	
<u>I. Faza przygotowawcza:</u>				
- analiza rynku pracy,	1.000	-	-	1.000
- promocja (telefony, fax, internet)	500	-	-	500
- bezpośrednie kontakty z pracodawcami (samochód służbowy)	500	-	-	500
<u>II. Faza realizacji:</u>				
- wynagrodzenia i składki ZUS za zatrudnione bezrobotne kobiety,	-	190.000	65.777	255.777
- koszty organizacji stanowisk pracy	-	-	46.000	46.000
<u>III. Faza końcowa:</u>				
- koszty administracyjne,	6.000	-	-	6.000
- monitoring i ocena	1.000	-	-	1.000
RAZEM:	9.000	190.000	111.777	310.777

W wyliczeniach przyjęto wynagrodzenie stałe w całym okresie trwania programu specjalnego w wysokości co najmniej najniższego wynagrodzenia przy refundacji z środków FP w kwocie 700,00 zł. + składka ZUS.

Ogólne koszty programu wynoszą 310.777 zł., z czego finansowane z:

- Fundusz Pracy – **190.000 zł**,
- środków pracodawców – 111.777 zł.

Podstawowe korzyści wynikające z realizacji niniejszego programu specjalnego to:

- zmniejszenie bezrobocia wśród kobiet długotrwale bezrobotnych (dla PUP);
- pozyskanie stałego miejsca pracy (dla bezrobotnych);
- zaspokojenie potrzeb kadrowych (dla pracodawców).

4. Program aktywizacji zawodowej absolwentów „Pierwsza Praca – Pierwszy Krok”

Program „Pierwsza Praca – Pierwszy Krok” skierowany jest do absolwentów szkół ponadgimnazjalnych wszystkich typów, kończących naukę w 2003 roku rejestrujących się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radziejowie jako osoby bezrobotne.

W 2002 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radziejowie zarejestrowało się 391 absolwentów (209 kobiet), z czego 273 (148 kobiet) osoby podjęły pracę lub staż. Na koniec 2002 roku w ewidencji PUP w Radziejowie widniały 172 osoby, z czego 96 to kobiety. Oznacza to, że znaczna część absolwentów 2002 roku nie znalazła zatrudnienia a ich szanse na pracę z każdym dniem maleją. Z momentem utraty statusu bezrobotnego absolwenta zmniejszą się ich szanse na znalezienie zatrudnienia.

Z rozeznania przeprowadzonego w szkołach ponadgimnazjalnych z terenu powiatu radziejowskiego wynika, że w 2003 roku szkoły te ukończy około 750 absolwentów, w tym większość to absolwenci szkół średnich różnych typów. Mając na uwadze rejestrowanie się absolwentów w latach poprzednich można stwierdzić, że znaczna część absolwentów szkół ponadgimnazjalnych zarejestruje się w urzędzie pracy i będą się oni zgłaszać w dużej liczbie do PUP od czerwca do września. Natomiast ich napływ w pozostałych miesiącach będzie mniejszy.

Szacujemy, że liczba rejestrujących się absolwentów do końca 2003 roku wyniesie około 500 osób, czyli o ponad 100 osób więcej niż w roku poprzednim. Sytuacja ta wymaga podjęcia kroków zaradczych, tak aby tegoroczni absolwenci nie zostali całkowicie pozbawieni szans na pracę.

Z doświadczeń lat poprzednich można stwierdzić, że pracodawcy chętnie zatrudniają absolwentów pod warunkiem pomocy finansowej ze strony urzędu pracy. W roku bieżącym PUP w Radziejowie dysponuje kwotą, która nie pozwoli na efektywną i znaczącą pomoc absolwentom wkraczającym na rynek pracy powiatu radziejowskiego. Uważamy, że realizacja Programu „Pierwsza Praca – Pierwszy Krok” poprawi tę sytuację i zwiększy bezrobotnym absolwentom szanse zatrudnieniowe.

Ustalone zostały szczegółowe kryteria doboru osób mogących uczestniczyć w programie, będą to:

- absolwenci legitymujący się wykształceniem o kierunkach mało poszukiwanych na lokalnym rynku pracy,
- absolwenci z rodzin patologicznych lub zagrożonych ubóstwem,
- absolwenci zamieszkali na terenach wiejskich.

Partnerami w realizacji programu będą:

- pracodawcy w zakresie zatrudniania absolwentów,
- miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej w zakresie sporządzanych wywiadów środowiskowych,
- organy administracji samorządowej w zakresie stworzenia klimatu współpracy
- stowarzyszenia działające na rzecz pomocy bezrobotnym w zakresie stworzenia klimatu współpracy.

Przed rozpoczęciem realizacji programu zostanie przeprowadzona analiza wstępna pozwalająca ustalić na jakie zawody istnieje zapotrzebowanie na rynku pracy powiatu radziejowskiego. W analizie znajdą się również informacje na temat potencjalnych wolnych miejsc pracy dla absolwentów oraz zapotrzebowania pracodawców na organizację u nich staży zawodowych i refundowanych miejsc pracy dla absolwentów.

Realizacja programu została podzielona na etapy:

I Etap.

Każdy nowo zarejestrowany absolwent zostanie skierowany do doradcy zawodowego. Indywidualna rozmowa doradcza pozwoli ustalić najbardziej pożądane kierunki pracy z danym absolwentem oraz przynajmniej naszkicować indywidualny plan działania. W trakcie spotkania absolwent podejmie decyzję, czy chce uczestniczyć w programie oraz, jeżeli wyrazi zgodę zostanie ustalony termin zajęć grupowych w Klubie Pracy.

II Etap.

Zajęcie grupowe w Klubie Pracy „Samodzielność w Poszukiwaniu Zatrudnienia” Określenie praw i obowiązków absolwenta, nowoczesne metody poszukiwania pracy, przygotowanie życiorysu i listu motywacyjnego to zagadnienia, z którymi zapoznani zostaną uczestnicy warsztatów.

III Etap.

Organizowanie staży oraz pozyskiwanie miejsc pracy dla absolwentów i przez absolwentów. Przed skierowaniem na subsydiowane miejsce pracy absolwenci będą poddani weryfikacji według kryteriów przedstawionych wyżej (absolwenci legitymujący się wykształceniem o kierunkach mało poszukiwanych na lokalnym rynku pracy, z rodzin patologicznych lub zagrożonych ubóstwem, zamieszkali na terenach wiejskich). Weryfikacja ta odbywać się będzie przy pomocy miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej, które sporządzać będą wywiady środowiskowe.

IV Etap

Kontrolny. W tej fazie oceniona zostanie efektywność programu poprzez ustalenie kwoty rzeczywisti wydatkowych środków oraz stosunek poniesionych kosztów do uzyskanych efektów. Ocenie będzie poddana również procedura realizacji projektu w celu wyciągnięcia wniosków na przyszłość.

W programie zostaną wykorzystane różnego rodzaju instrumenty przewidziane ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, takie jak: indywidualne rozmowy doradcze, zajęcia w Klubie Pracy, staże zawodowe, zatrudnianie absolwentów na refundowanych miejscach pracy. Dodatkowo, absolwenci kierowani na staż mogą uzyskać zwrot kosztów badań lekarskich.

Wysokość wnioskowanych środków Funduszu Pracy wynosi **200.797 zł**, dzięki czemu planuje się zaktywizować zawodowo 64 absolwentów, z czego 51 osób będzie mogło znaleźć stałe zatrudnienie.

Szczegółowe dane dotyczące programu zawiera Tabela 17.

Tabela 17. Koszty i instrumenty programu „Pierwsza Praca – Pierwszy Krok”

L.p.	Nazwa przedsięwzięcia (instrumentów)	Wnioskowana kwota (w zł) *	Planowana liczba absolwentów objętych usługą	Planowana liczba absolwentów zatrudnionych po zakończeniu usługi	Termin realizacji **
1.	Indywidualna rozmowa doradcza	0	wszyscy rejestrujący się absolwenci (około 500)		Na bieżąco
2.	„Samodzielność w Poszukiwaniu Pierwszej Pracy”- Klub Pracy	0	wszyscy rejestrujący się absolwenci (około 500)		na bieżąco
3.	Staże	99.756,00	30	24	od 1.07.03 do 30.11.03
4.	Badania lekarskie stażystów	1.200,00	30		od 1.07.02 do 30.11.03
5.	Refundowane miejsca pracy	99.841,00	34	27	od 1.07.03 do 30.11.03
	Razem :	200.797,00	64 (p.3+5)	51 (p.3+5)	

*zakładamy możliwość przesunięć (do 10%) środków FP pomiędzy zadaniami

** faktyczny termin uzależniony jest od decyzji MG, PiPS

5. Inne działania samorządu powiatowego

Niezależnie od możliwości pozyskania środków na aktywizację zawodową bezrobotnych na bieżąco prowadzone jest pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe oraz zajęcia w Klubie Pracy. Przy współudziale Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej we Włocławku prowadzone są spotkania z zainteresowanymi grupami bezrobotnych, głównie w Piotrkowie Kujawskim i Osięcinach oraz z absolwentami wchodzącymi na rynek pracy i młodzieżą uczącą się.

Od czerwca 2003 r. prowadzony jest rejestr osób pragnących podjąć pracę za granicą, szczegółowe dane zainteresowanych są umieszczane w komputerowej bazie danych, a następnie – przekazywane drogą internetową do Bazy danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu. Rozwiązanie to usprawni kwalifikowanie osób do wyjazdów za granicę i zwiększy szanse bezrobotnych z terenu powiatu radziejowskiego na podjęcie zatrudnienia.

W oparciu o umowę pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju realizowany jest Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW). Podstawowym celem działań – realizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu – jest rozwój działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich i małych miast województwa kujawsko – pomorskiego oraz podniesienie kwalifikacji ludności zamieszkującej te tereny.

Program zakłada też wzmocnienie i rozwój instytucji otoczenia gospodarczego oraz udzielenie niezbędnego wsparcia doradczego i technicznego samorządom lokalnym. Przewidywane działania w ramach PAOW to:

- usługi związane z zatrudnieniem,
- usługi w zakresie szkoleń,
- pomoc w uzyskaniu okresowego zatrudnienia poza rolnictwem,
- usługi małych inkubatorów.

W Programie Aktywizacji Obszarów Wiejskich, Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie może tylko pełnić rolę informacyjną, gdyż jest on zastrzeżony dla organizacji pozarządowych oraz prywatnych. Jednak utrzymywane są kontakty z bezrobotnymi pragnącymi np. skorzystać z proponowanych szkoleń i firmami szkoleniowymi. Na bieżąco utrzymywane są także kontakty z Centrum Wspierania Przedsiębiorczości.

IV. Prognoza działań na lata 2004 – 2006

Podstawowe znaczenie dla poprawy sytuacji na rynku pracy oraz rozwoju zasobów ludzkich na terenie powiatu radziejowskiego będzie miało właściwe przygotowanie, a następnie wdrażanie programów i projektów w ramach Narodowego Planu Rozwoju polski na lata 2004 – 2006. Po wstąpieniu do Unii Europejskiej działania przewidziane w wyżej wymienionym Planie Rozwoju staną się podstawowym instrumentem polityki strukturalnej i regionalnej w powiecie i województwie kujawsko – pomorskim. W szczególności dotychczas realizowane działania zostaną uzupełnione szerokim zestawem nowych instrumentów współfinansowanych z europejskich funduszy strukturalnych. W zakresie rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich województwo, a co za tym idzie także powiat radziejowski, otrzyma wsparcie z Europejskiego Funduszu Społecznego.

W 2002 r. Powiatowy Urząd Pracy w Radziejowie uczestniczył w pracach nad przygotowaniem Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) oraz Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwoju zasobów Ludzkich (SPO RZL) w obszarze polityki zatrudnienia. Przedsięwzięcia realizowane w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego będą dopełnieniem działań podejmowanych w ramach SPO RZL

Działania w ramach ZPORR odpowiadają na sformułowane w regionalnych strategiach rozwoju potrzeby i problemy poszczególnych regionów, współfinansowane z EFS będą trzy następujące działania:

- rozwój zawodowy dostosowujący zasoby ludzkie do potrzeb regionalnego rynku pracy,
  - reorientacja zawodowa,
  - rozwój kadr regionalnej gospodarki.
- Sektorowy Program Rozwoju Zasobów Ludzkich obejmował będzie:
- aktywną politykę rynku pracy oraz integrację zawodową i społeczną,
  - rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy.

Szacunkowe i wstępnie złożone zapotrzebowanie na środki finansowe zakłada wykorzystanie przez powiat radziejowski w latach 2004 – 2006 ok. **12 mln zł.**

* * *

Prezentowany Program Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy w Powiecie Radziejowskim uwzględnia najważniejsze działania, cele i założenia, które stanowią znakomite wyzwanie dla realizacji lokalnej polityki rynku pracy. Należy przyjąć, że integracja Rzeczypospolitej Polskiej z Unią Europejską wyzwoli dodatkowe, dotąd nie znane, możliwości zarówno w potencjale gospodarczym jak i ludzkim. Wkomponowanie niniejszego programu w zakres polityki regionalnej i lokalnej Unii Europejskiej przyniesie dobre podstawy do rozwiązywania problemów w obszarze rynku pracy Powiatu Radziejowskiego.